

Safranbolu ve Karabük Halkevlerinin Kuruluşu ve Faaliyetleri

Foundation and Activities of Safranbolu and Karabük People's Houses

Safa Furkan KARACAKAYA*

*Arş. Gör., Bandırma Onyedli Eylül
Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
Fakültesi, Tarih Bölümü, Balıkesir, Türkiye

ORCID: S.F.K. 0000-0001-5268-6217

Sorumlu yazar/Corresponding author:
Safa Furkan Karacakaya,
Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi, İnsan
ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü,
Balıkesir, Türkiye
E-posta/E-mail:
skaracakaya@bandirma.edu.tr

Başvuru/Submitted: 26.09.2022
Revizyon Talebi/Revision Requested:
11.03.2023
Son Revizyon/Last Revision Received:
28.03.2023
Kabul/Accepted: 05.04.2023

Atıf/Citation: Karacakaya, Safa Furkan.
"Safranbolu ve Karabük Halkevlerinin
Kuruluşu ve Faaliyetleri" *Yakın Dönem Türkiye
Araştırmaları-Recent Period Turkish Studies*,
43 (2023): 143-171.
<https://doi.org/10.26650/YTA2023-1180467>

ÖZ

Türkiye’de, Cumhuriyetin ilanı ile birlikte hızlı bir inkılap hareketi başlamış ve bu inkılapların halka ulaştırılması ve benimsetilmesi noktasında halkın eğitimi büyük bir önem arz etmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında bu görevi Türk Ocakları üstlenmeye çalışsa da Cumhuriyet Halk Fırkası’nın bu işi tamamen kendi kontrolü altında yürütmek istemesi nedeniyle Türk Ocakları kapatılmış ve onun yerine Halkevleri kurulmuştur. Halkevleri, CHF’nin kültür şubeleri olarak görev yapmış ve halkın eğitim seviyesinin artırılması, yapılan inkılapların halka benimsetilmesi gibi konularda faaliyet göstermiştir. Bu çalışmada Zonguldak vilayetine bağlı Karabük nahiyesi ve Safranbolu kasabalarındaki Halkevlerinin kuruluş süreçleri, bu Halkevlerinin kendilerinden beklenen görev ve sorumlulukları ne dereceye kadar yerine getirebildikleri ve ne gibi problemlerle karşılaştıkları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Halkevi, Safranbolu, Karabük, Atatürk İnkılapları, Halkçılık

ABSTRACT

With the proclamation of the Republic in Türkiye, a rapid reform movement started and the education of the people was of great importance at the point of conveying and adopting these reforms to the public. Although the Turkish Hearths tried to take over this task in the first years of the Republic, because the Republican People’s Party wanted to carry out this work under its own control, the Turkish Hearths were closed and People’s Houses were established instead. People’s Houses served as the cultural branches of the Republican People’s Party and worked on issues such as increasing the education level of the people and adopting the reforms to the public. This study examines the establishment processes of People’s Houses in Karabük district and Safranbolu towns of Zonguldak province, to what extent these People’s Houses could fulfill the duties and responsibilities expected of them, and what kind of problems they faced during their period of activity.

Keywords: People’s house, Safranbolu, Karabük, Atatürk’s Reforms, Populism

Extended Abstract

People's Houses were a popular subject in the written history the Turkish Republic since the late 20th century. Studies about these houses have focused mainly on the idea of populism and the People's Houses that were found in the big cities. People's Houses and the People's Rooms in smaller towns gained relatively less attention. In this regard no study has been made about the People's Houses in Safranbolu and Karabük. During the research on filling this gap, many documents related to them have been found in the Republican Archives. This article explains the activities of the People's Houses and the People's Rooms in smaller towns, their goals, and the problems they encountered using the distinctive examples of Karabük and Safranbolu.

The idea to establish People's Houses was closely connected to the idea of explaining the reforms to the people. In this respect Atatürk himself gave speeches about the need for an organization to properly function as a cultural branch of the Republican People's Party (RPP). Before the foundation of People's Houses, the Turkish Hearths had been trying to carry out this mission. But some of the members of the Turkish Hearths were involved with the Free Republican Party's propaganda. The suspicion against these members excited the idea of founding an organization connected directly to RPP. The Third Great Congress of the Republican People's Party took place on May 10-18, 1931, during which the decision was made to establish People's Houses in 14 city centers.

Atatürk and RPP used the People's Houses to begin transmitting their ideas, changes, and reforms to the people more directly. As stated above, the main drive of this organization was to create a more understanding and loving society with a national consciousness. In this regard, a People's House generally consisted of 9 sub-branches: Language, history, and literature; fine arts; theatre; sports; social assistance; public education; libraries and publications; peasantry; and museums and exhibition. For most of the People's Houses, each of the sub-branches operated efficiently in their field to achieve the abovementioned goals.

Between 1932 and 1950, 478 People's Houses and 4,322 People's Rooms had been opened. In this respect, the People's House in Safranbolu was founded on July 24, 1932. The establishment had six branches. The first chairman of the People's House in Safranbolu was Nuri Işıtan, and the managing board had seven members. The main activities of the People's House of Safranbolu consisted of literacy courses; football and volleyball tournaments; giving briefings about raising animals, beekeeping, and new agriculture methods; and organizing theatre shows. People showed great interest,

especially in the theatre shows and briefings. The most intriguing briefing was about parachuting.

The most important problem regarding the People's House in Safranbolu was the construction of a new building. The activities of the People's House were hindered greatly due to the lack of a proper building.

The foundation of Karabük in 1940 is directly related to the iron and steel plant located there. In 1944, the population of Karabük rose to nearly 6,000. The rapid growth of the town enabled the notables of the region to demand opening a People's House. The most active branch of the People's House of Karabük was the acting department. People extensively participated in the shows of the acting department. The most important problem at the People's House in Karabük also involved the construction of a new building. Due to not having a building of its own, the People's House in Karabük was not able to perform fully.

As stated above, People's Houses were directly related to the Republican People's Party, and after the elections in May 1950, the Democrat Party started viewing the People's Houses as a threat to the party and decided to shut them all down.

Giriş

Türkiye’de bugüne kadar Halkçılık düşüncesi ve Halkevleri ile ilgili birçok değerli çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar genel olarak Halkçılık düşüncesi ve vilayetlerde kurulan Halkevleri ile ilgilidir. Kasaba ve nahiyelerde kurulan Halkevleri ve Halkodaları ile ilgili çalışmalar ise daha azdır¹. Bu bağlamda araştırma konusu olan Safranbolu ve Karabük Halkevlerinin bağlı olduğu Zonguldak vilayetindeki Halkevi ile ilgili de bir tez çalışması yapılmıştır². Bu tez çalışmasında, Zonguldak vilayetine bağlı kasaba ve nahiyelerdeki Halkevleri ve Halkodaları ile ilgili bilgi bulunmamaktadır. Ayrıca Safranbolu ve Karabük Halkevleri ile ilgili de bugüne kadar müstakil bir çalışma yapılmamıştır. Bunun üzerine yapılan araştırmalarda Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi’nde konu ile ilgili birçok arşiv belgesi olduğu tespit edilmiştir. Bu boşluğu doldurmak üzere Zonguldak vilayetinin Safranbolu kasabası ve Karabük nahiyesindeki Halkevleri ile ilgili bu çalışma yapılmıştır. Kasaba ve nahiyelerdeki halkevlerinin faaliyetleri, hedefleri ve karşılaştıkları problemler Karabük ve Safranbolu Halkevleri özelinde incelenmiştir.

Halk ve Halkçılık kavramları, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan önceki tarihlerde de Türk aydınları arasında tartışılmakta olan güncel meselelerden olmuştur. Özellikle II. Meşrutiyet döneminde Yusuf Akçura ve Ziya Gökalp gibi önemli aydınlar gerek yayınladıkları dergilerde gerekse yazdıkları yazılarda halkçı düşüncüyü yaymaya ve toplumda sık tartışılan bir konu haline getirmeye çalışmışlardır³. Osmanlı Devleti’nin Mondros Mütarekesi’ni imzalayarak Birinci Dünya Savaşı’ndan çekilmesi ile başlayan işgallere tepki olarak kendini gösteren ve kısa sürede Ankara’da bir meclis oluşumuyla önemli bir güç elde eden Millî Mücadele hareketi, henüz Kurtuluş Savaşı muharebelerinin devam ettiği günlerde bile Halkçılık meselesini gündemden düşürmemiştir. 1920 yılından itibaren mecliste konuşan vekiller çeşitli vesileler ile halkın durumunu ve halk

-
- 1 Birkaç örnek için bkz. Hakan Yaşar, *Sinop Halkevi ve Faaliyetleri (1932-1951)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat, 2008; Serap Taşdemir, “Tek Parti Yönetiminde Merzifon Halkevi”, *CTAD*, Y. 5, S. 10, Güz 2009, s. 51-70; Serap Taşdemir, “Amasya Halkevi ve Yeşilirmak Dergisi”, *38. ICANAS Tarih ve Medeniyetler Tarihi 10-15.09.2007*, C. 6, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara, 2012, s. 3047-3066; Kenan Olgun, *Türkiye’de Halkevleri Gerçeği: Teftiş Raporları Işığında Birinci Yılında Halkevleri (Halkevleri ve Kocaeli Halkevi Örneği)*, İksad Yayınevi, Ankara, 2019; Betül Tekinsoy, “Halk Eğitiminin Taşra Uygulamalarına Bir Örnek: Çorum Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesinin Faaliyetleri”, *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 12, Aralık 2022, s. 49-65.
 - 2 Özcan Aldıbaş, *Zonguldak Halkevi ve Faaliyetleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Osman Gazi Üniversitesi Tarih Anabilim Dalı, Eskişehir, 2016.
 - 3 İsmet Türkmen, *Kastamonu Halkevi ve Türkiye’nin Modernleşme Sürecine Katkıları (1932-1951)*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2013, s. 3, 18, 19; Gönül Türkan Demir, *Halkevlerinin Eğitim Tarihimizdeki Yeri ve Çankırı Halkevi*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2018, s. 3-4; Nursel Gülcü, *Antalya Halkevi ve Faaliyetleri (1932-1951)*, ATAM Yayınları, Ankara, 2020, s. XVII, XVIII; İsmail Özer, *Türk Modernleşmesinde Halkevleri ve Diyarbakır Halkevi Örneği*, ATAM Yayınları, Ankara, 2021, s. 6, 7.

için yapılması gerekenleri meclis kürsüsünden dile getirmiştir. Mustafa Kemal Paşa da meclis kürsüsünden ilk kez 12 Temmuz 1920 tarihinde Millî Mücadele’de gelinen noktanın tek dayanağının halk ve Halkçılık olduğunu belirtmiştir⁴. 13 Eylül 1920’de Halkçılık programı ismiyle bilinen “*Heyet-i Vekilenin Siyasi, İçtimai, İdari, Askeri, Nokta-i Nazarlarını Telhis ve Teşkilat-ı İdariye Hakkındaki Mukarreratını İhtiva Eden Program*”ı meclise sunan Mustafa Kemal Paşa’nın bu düşünceleri, meclisteki uzun tartışmaların ardından 20 Ocak 1921’de Teşkilât-ı Esâsiye Kanunu olarak onaylanacak ve böylece Halkçılık düşüncesi anayasal bir düzleme oturmuş olacaktır⁵. Bu dönemde Cumhuriyet rejiminin yerleşmesi için yürütülen millî kültür politikası kapsamında Halkçılık düşüncesinin önemli bir ayağını halkın eğitimi meselesi oluşturmuştur. 1932 yılında Halkevleri açılana kadar halkın eğitilmesi ve cumhuriyet prensiplerinin halka ulaştırılması konusunda Türk Ocakları⁶ en etkili kurum olmuştur. 1927 yılına kadar yöneticilerinin ve görevlilerin büyük bölümünün TBMM’de milletvekili ve yüksek dereceli memurlardan oluşması Türk Ocağı’nın CHF ile aynı idealler uğruna çalışan, fakat görece hükümetten bağımsız bir organ olarak faaliyetlerini yürütmesine imkân sağlamıştır. 1927 yılında ise CHF’nin büyük kongresinde yapılan tüzük değişikliği ile CHF’nin ülkedeki bütün siyasi ve kültürel faaliyetleri daha kapsayıcı bir şekilde kendi bünyesinde toplamasının önü açılmıştır. Burada kabul edilen tüzüğün 40. maddesi Türk Ocaklarını parti müfettişlerinin denetlemesini öngörmüştür. Yani Türk Ocakları, bu tarihten itibaren CHF’nin denetimi altında bir kuruluş sayılmıştır⁷.

Türk Ocakları, CHF’nin bir kültür şubesi olarak faaliyetlerini yürütürken 1930 yılında ülkede tekrar çok partili siyasi hayata geçilmek için Serbest Cumhuriyet Fırkası’nın kurulması, bazı Türk Ocaklıların siyasetle yakından ilgilenmesine ve Atatürk’ün isteği ile SCF’nin içinde yer almasına neden olmuştur. Fakat Türk Ocağı’nın siyasetle

4 İsmet Türkmen, *Kastamonu Halkevi...*, s. 28; Gönül Türkan Demir, *Halkevlerinin Eğitim Tarihindeki...*, s. 6; İsmail Özer, *Türk Modernleşmesinde Halkevleri...*, s. 14.

5 İsmet Türkmen, *Kastamonu Halkevi...*, s. 29-33; Gönül Türkan Demir, *Halkevlerinin Eğitim Tarihindeki...*, s. 8-11; İsmail Özer, *Türk Modernleşmesinde Halkevleri...*, s. 24-29; Nursel Gülcü, *Antalya Halkevi...*, s. XVIII.

6 Türk Ocakları, Türkçülük ideali etrafında toplanan Askerî Tıbbiye öğrencilerinin girişimi ve dönemin önde gelen isimlerinin desteğiyle 20 Haziran 1911’de kurulmuştur. Türk Ocağı’nın bu ilk faaliyet döneminde yalnızca konferans, konser, yayın faaliyetleriyle kitle eğitimini yönlendirmekle kalmamış, aynı zamanda milliyetçilik bilincinin yükseltilmesi de sağlanmıştır. Cumhuriyet döneminde yeni bir örgütlenmeye giden Türk Ocakları, Cumhuriyet rejiminin ilkelerinin halka benimsetilmesi ve çağdaşlaşmanın öneminin vurgulanmasında önemli bir rol oynamıştır. 1927 yılındaki CHF Kongresi’nde partiye bağlanan Türk Ocakları, bu tarihten sonra CHF’nin bir kültür şubesi olarak faaliyetlerini sürdürmüştür. 1931 yılındaki CHF Kongresi’nde, Halkevlerinin kurulması kararı alınmasından sonra, kapatılmış ve görevini Halkevlerine devretmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Yusuf Sarıınay, *Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2005; Füsun Üstel, *Türk Ocakları 1912-1931: İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1997, s. 55, 252, 402, 404.

7 Yusuf Sarıınay, “Türk Ocakları ve Siyaset”, *Türk Yurdu*, Şubat 2011, Y. 100, S. 282, s. 13.

yakından ilgilenmesi hükümetin ve CHF içindeki bürokratların tepkisini çekmiş, ayrıca SCF deneyiminin beklenen sonucu vermemesi, Menemen olayı gibi siyasi gelişmeler hükümetin çok partili denemeye ara verip tek parti rejimini sürdürmeye karar vermesine yol açmıştır. Bu anlayış parti-devlet bütünleşmesini getirmiş, o zamana kadar CHF'den bağımsız faaliyet gösteren Türk Kadınlar Birliği, Masonluk Derneği, Muallimler Derneği gibi kurumlarla birlikte tek parti anlayışının sonucu olarak 1931 yılında Türk Ocakları kapatılmış ve malvarlığı CHF'ye devredilmiştir⁸.

Mustafa Kemal Atatürk, bu süreçte cumhuriyetin ve inkıpların hedeflerini halka bizzat anlatmış, gerekliliklerin yerine getirilmesini istemiştir. Türk Ocaklarının kapatılmasının ardından halkın cumhuriyete ve yapılan devrimlere sahip çıkması için kitle eğitimi gerçekleştirecek yeni bir örgüt kurulması gündeme gelmiştir. Yeni örgütün insanların bir araya geldikleri ve kaynaştıkları, yurtaşlık bilgilerini öğrenip toplumsal yaşamın düzenli yürümesi için eğitim aldıkları bir yer olması öngörülmüştür⁹. 1932 yılında yayınlanan Halkevleri Talimatnamesi'nde bu fikrin nasıl ortaya çıktığı konusunda diğer ülkelerdeki örneklerden bahsedildikten sonra cumhuriyetin ve inkılap esaslarının her vatandaşa iman şartları gibi öğretilmesi ve pekiştirilmesi mecburiyeti dile getirilmiştir. Yine aynı talimatnamede parti program temelleri belirtildikten sonra Halkevlerinin bu temelleri sahiplenmiş, kuvvetli vatandaşlar yetiştirilmesi için toplayıcı ve birleştirici bir yurt olması gerektiği vurgulanmıştır¹⁰.

Halkevleri, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin kültür atılımları, laikleşme ve çağdaşlaşma politikaları içinde özgün yapılarıyla önemli bir yer işgal etmiştir. Halkevleri, cumhuriyetin ideolojisini aydınlar ve yerel önderler aracılığıyla halka götürme, yaygınlaştırma, tanıtma ve toplumun kültür yapısını canlandırma denemesi olmuştur¹¹. Cumhuriyet rejiminin yerleşmesi için yürütülen kültür politikasını desteklemesi

8 Yusuf Sarıncay, "Türk Ocakları ve Siyaset", s. 14; Yunus Pustu, "Teşkilat Yapısı ve Faaliyetleriyle Türkiye Muallimler Birliği (1921-1936)", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. 35, S. 99, 2019, s. 51-94; Gürkan Bozkır, "Türk Kadın Birliği", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, C. 3, S. 10, 2000, s. 99-115.

9 Anıl Çeçen, *Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri*, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1990, s. 90-91.

10 CHF Halkevleri Talimatnamesi, Hakimiyeti Milliye Matbaası, Ankara, 1932, s. 2-3; Serap Taşdemir, "Tek Parti Yönetiminde Merzifon Halkevi", s. 52; Nursel Gülcü, *Antalya Halkevi...*, s. 7-10; İsmet Türkmen, *Kastamonu Halkevi...*, s. 71-73. Türkiye'de bir halk örgütünün kurulmasının düşünüldüğü günlerde Atatürk, dünyadaki bazı örgütleri de incelemeye başlamıştır. Bu doğrultuda bazı ülkelerde bulunan halk okulları, kültür evleri, bunların amaçları, işleyişleri, yakından takip edilmiş ve bunların demokrasinin gelişmesine büyük katkılar sağladığı tespit edilmiştir. Bu olumlu izlenim, Türkiye'de de benzeri bir örgütün kurulması gerektiği fikrini güçlendirmiştir. Seda Bayındır Uluskan, *Atatürk'ün Kültürel ve Sosyal Politikaları*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2010, s.42, 43; Kenan Olgun, *Türkiye'de Halkevi Gerçeği...*, s. 13-14, 27.

11 Serap Taşdemir, "Yeni Tarih Bilinci İçin Halkevleri", *Türkiye'de Tarih Eğitimi*, ed. Ahmet Şimşek, Pegem Akademi, Ankara, 2017, s. 124; Müslime Güneş, "Adnan Menderes ve Halkevleri", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi (Journal Of Modern Turkish History Studies)*, C. XII, S. 25, 2012-Güz/Autumn, s. 142, 143; Kenan Olgun, *Türkiye'de*

beklenen bir kurum olarak bozulmamış değerleri toplama, derleme sözlükler oluşturma gibi faaliyetlerde bulunmuştur. Bu faaliyetlerin fikri altyapısı ise yukarıda belirtildiği üzere Türk aydınları arasında uzun zamandır tartışılmakta olan Halkçılık olmuştur. Halkçılık, kapitalizmin gelişmekte olduğu toplumlarda yaşanmaya başlayan sosyo-ekonomik değişimlerden, geniş halk kitlelerinin en az derecede olumsuz etkilenmelerini sağlama mücadelesi olarak tanımlanabilir. Türkiye’de de imparatorluk sonrası yapılan istiklal mücadelesinde toplumu bir arada tutmak adına çok faydalı olan Halkçılık, askerî mücadelenin kazanılmasından sonra yapılan düzenlemelerde de kendisini hissettirmiştir¹².

Halkevlerinin kurulmasına 10-18 Mayıs 1931 tarihleri arasında yapılan CHF 3. Büyük Kongresi’nde karar verilmiştir. CHF Genel Sekreterliği’nin parti örgütlerine gönderdiği 12 Ocak 1932 tarihli ve 7 sayılı genelgeden anlaşılacağı üzere Halkevleri bir talimatname ile kurulmuştur. Halkevlerinin açılışı ise yoğun çalışmalar sonucunda 19 Şubat 1932’de, aynı gün 14 merkezde yapılmıştır. Halkevleri etkinliklerini yitirdikleri 1951 yılına kadar da hep talimatname ile yönetilmiştir¹³.

Yayımlanan ilk talimatnamesinden de açıkça anlaşıldığı üzere halkevlerinin, Cumhuriyet Halk Fırkası’nın ilkeleri doğrultusunda çalışması planlanmıştır. Amacı, ulusu bilinçli, birbirini anlayan, birbirini seven ve ulusal ideale bağlı bir topluluk haline getirmek olmuştur. Ayrıca Türk devriminin değerlerinin korunmasına, yayılmasına ve halk tarafından benimsenmesine de çalışmıştır. Bunların yanında halkevleri, partili ve partisiz herkesi toplayacak, birleştirecek ve tanıştıracak olan ulusal kültür ve eğitim yuvaları olarak tasarlanmıştır¹⁴. Atatürk, halkevleri ile büyük bir kültür ve sanat hareketine girişmiş, bu kurum sayesinde fikirlerini, değişimi halka götürmeye çalışmıştır¹⁵.

Halkevi Gerçeği..., s. 17-19, 24-25; Hakan Yaşar, *Sinop Halkevi...*, s. 32-33.

- 12 Cezmi Eraslan, *Yakın Dönem Türk Düşüncesinde Halkçılık ve Atatürk*, Kumsaati Yayınları, İstanbul, 2003, s. 271; İsmet Türkmen, *Kastamonu Halkevi...*, s. 62.
- 13 Seda Bayındır Uluskan, *Atatürk’ün Kültürel...*, s. 44; Orhan Özacın, “Halkevlerinin Dramı”, *Kebikeç*, S. 3, 1996, s. 87; Nursel Gülcü, *Antalya Halkevi...*, s. 15; Hakan Yaşar, *Sinop Halkevi...*, s. 37; Halkevlerinin ilk talimatnamesi 1932 yılında yayımlanmıştır. 29 sayfalık bir kitapçık olarak basılan talimatname halkevlerinin hangi alanlarla ve nasıl faaliyet göstereceğini ayrıntılı bir şekilde açıklamıştır. *C. H. F. Halkevleri Talimatnamesi*, Hakimiyet-i Milliye Matbaası, Ankara, 1932.
- 14 Cemil Koçak, “Siyasal Tarih (1923-1950)”, *Türkiye Tarihi-4, Çağdaş Türkiye, 1908-1980*, Cem Yayınevi, İzmir, 2013, s. 155.
- 15 Bu amaca uygun olarak Halkevlerinin en önem verdiği faaliyetler arasında Türk inkılabının toplum tarafından benimsenmesi için düzenlenen konferanslar, basılan kitap, broşür ve dergiler yer almıştır. Toplumda tarih bilincinin oluşmasında bu faaliyetlerin büyük katkısı olmuştur. Serap Taşdemir, “Yeni Tarih Bilinci İçin Halkevleri” s. 127-128; Seda Bayındır Uluskan, *Atatürk’ün Kültürel...*, s. 49; İsmet Türkmen, *Kastamonu Halkevi...*, s. 177.

1931 yılında Halkevlerinin kurulmasına karar verilen kongrede aynı zamanda Türk Ocaklarının bütün malvarlığının CHF'ye devredilmesi kararı alınmış ve bu kurulması düşünülen Halkevlerinin yer ve bina sorununa geçici bir çözüm olmuştur. CHF'ye devredilen 121 ocak binasından 77'si fırka şubesine, 44'ü Halkevlerine dönüştürülmüştür¹⁶. Halkevleri kurulduktan sonra hızlı bir şekilde gelişmeye başlamış, il ve ilçe merkezlerinde Halkevi şubeleri açılmış, kırsal kesimlerde ise 1940 yılından sonra Halkodaları kurulmuştur.

Yukarıda belirtildiği üzere, Halkevleri CHF'nin denetimi ve talimatı altında faaliyet göstermiştir. Mali ihtiyaçları da gerek devlet bütçesinden gerekse CHF'den aktarılan fonlarla karşılanmıştır. Ülke genelinde resmî ideolojinin halka anlatılması ve benimsetilmesi sürecinde önemli bir görevi yerine getireceği inancıyla kurulan halkevlerinin taşra teşkilatlarının kurulmasına ayrı bir önem verilmiştir¹⁷. 1932 ile 1950 arasında toplam 478 Halkevi, 4322 Halkodası açılmıştır¹⁸. Bu noktada konumuzu ilgilendirmesi bakımından Zonguldak Halkevi'nden bahsetmek gereklidir. Safranbolu ve Karabük Halkevlerinin bağlı bulunduğu Zonguldak Halkevi ilk açılan Halkevlerinden biri olup 24 Haziran 1932'de diğer 20 Halkeviyle birlikte açılmıştır. Halkevinde bulunması gereken bütün şubelere sahip olan Zonguldak Halkevi, kurulduktan hemen sonra 1933 yılında kendi binasını inşa etmeyi başarmıştır ki ileride göreceğimiz üzere Safranbolu ve Karabük Halkevleri bu konuda çok sıkıntı yaşayacaklardır¹⁹.

Safranbolu ve Karabük Halkevlerinin kurulmaları ve çalışmalarını incelemeye başlamadan önce genel olarak Halkevlerinin nasıl faaliyet gösterdiklerini ortaya koymak gereklidir. Bu bağlamda Halkevlerinin tüm yazışmaları önce bağlı bulunduğu il yönetim kurulu ardından da CHF Genel Sekreterliği ile yapılmıştır. Halkevleri yönetmeliğine göre bağımsız sayılan halkevleri buna göre yönetimlerini oluşturmuştur. Halkevi Yönetim Kurulu, Şube Yönetim Kurulu ve Genel Kurul olacak şekilde üç birim bulunmuştur. Halkevi Yönetim Kurulu, faaliyet gösteren şubelerin seçtiği birer delegeden oluşmuştur. Şube Yönetim Kurulu ise şubede faaliyet gösteren üye sayısına göre belirlenmiştir. 10 kişinin altında üyesi bulunan şubeler için yönetim kurulu

16 Türkiye'nin genelinde geçerli olan bu uygulamaya istisna olan vilayetler de bulunmaktadır. Örneğin Uşak'taki Türk Ocağına ait hiçbir bina 23 Şubat 1934 tarihinde açılan Halkevine devredilmemiştir. Mehmet Karayaman, "Uşak Halkevinin Kuruluşu ve Faaliyetleri", *Türk-İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, Y. 6, S. 12, Konya, 2011, s. 35. Yavuz Özdemir-Elif Aktaş, "Halkevleri (1932'den 1951'e)", *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]*, S. 45, 2011, s. 240-244.

17 İrşad Sami Yuca, "Muş Halkevi ve Faaliyetleri (1934-1951)", *International Journal of Social Science*, 2015, S. 35, s. 227-246.

18 Cemil Koçak, *Siyasal Tarih...*, s. 155; Serap Taşdemir, "Amasya Halkevi ve Yeşilirmak Dergisi", s. 3048.

19 Özcan Aldıbaş, *Zonguldak Halkevi...*, s. 64, 65, 120-126.

oluşturulmamıştır. Genel Kurul ise 1940'tan sonra oluşturulmuş bir birimdir. Senede bir defa Halkevi başkanının yönetiminde toplanmış, o faaliyet yılında yapılan çalışmalar ile ertesi sene için planlanan faaliyetlerden bahsedilmiştir²⁰.

A) Safranbolu Halkevi

1. Safranbolu Halkevi'nin Kurulması ve Şubeleri

Safranbolu Halkevi, 23 Şubat 1936 tarihinde Dil-Tarih-Edebiyat, Gösteri, Spor, Halk Dershaneleri ve Kurslar, Kitapsaray ve Yayın ve Köycülük şubelerini ihtiva edecek şekilde kurulmuştur²¹. Halkevinin ilk başkanı Nuri Işıtan'dır. Yönetim Kurulunun diğer üyeleri ise Necmi Aran, Fuat Edip Baksı, Hidayet Otman, Cemal Erkut, Zeki Acar ve İhsan Cebeci'dir. Bunlar arasından Dil-Tarih-Edebiyat Şubesi başkanlığını Fuat Edip Baksı, Gösteri Şubesi başkanlığını Necmi Aran, Spor şubesi başkanlığını İhsan Cebeci, Halk Dershaneleri ve Kurslar şubesi başkanlığını Refet Bulut, Kitapsaray ve Yayın şubesi başkanlığını İhsan Kaya ve Köycülük şubesi başkanlığını da Zeki Acar üstlenmiştir. Halkevinin kuruluşunun ardından şubeler teker teker çalışma ve iş bölümü planları hazırlamışlar ve hazırladıkları planları Halkevi Başkanlığı'na onaylatmışlardır²².

1.1. Spor Şubesi

Spor şubesinin 14 Nisan 1936 tarihli toplantısında alınan kararlarda, şubenin asıl görevinin, bütün spor hareketlerinin ve beden terbiyesinin halk ve gençlik tarafından sevgi ile karşılanmasının sağlanması olduğu belirtilmiştir. Bundan başka olarak spor eğitiminin fenni sistemlere uygun yürütülmesine önem verileceği, daha önceden Halk Partisi İl Başkanlığınca Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Federasyonuna dahil ettirilen Safranbolu Yeşilyurt Spor Kulübü ile yakından ilgilenileceği ve gençlerin buraya kaydolmasının özendirileceği belirtilmiştir. Planda şubenin faaliyet göstereceği spor kolları olarak Futbol, Voleybol, Atletizm, Atıcılık, Avcılık ve Jimnastik öngörülmüştür²³.

20 Kenan Olgun, *Türkiye'de Halkevi Gerçeği...*, s. 52-55.

21 *Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)*, 490-01/973-769-4-28 (Safranbolu Halkevi Başkanlığı'ndan CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilen 13 Nisan 1936 tarihli yazı). Bu şubelerin hangi faaliyetlerle meşgul olacakları ile ilgili bkz. İsmet Türkmen, *Kastamonu Halkevi...*, s. 75-108; Kenan Olgun, *Türkiye'de Halkevi Gerçeği...*, s. 56-90.

22 *BCA*, 490-01/973-769-4-29 (Safranbolu Halkevi Yönetim Kurul ve Komite Üyelerini Gösterir Çizelge)

23 *BCA*, 490-01/973-769-4-31 (Safranbolu Halkevi Spor Şubesinin Çalışma ve İş Bölümü Öğreneği, 13 Nisan 1936).

1.2. Köycülük Şubesi

Köycülük şubesinin 5 Nisan 1936 tarihli toplantısında çalışma esasları belirlenmiştir. Ayrıca şubenin haftalık toplantı günü olarak cuma gününün belirlenmesi ve Şube Başkanı Zeki Acar'ın bulunmadığı durumlarda başkanlığa Cahit Vural tarafından vekalet edilmesi kararlaştırılmıştır. Şubenin çalışma esasları olarak köy gezileri düzenlenmesi, bu gezilerde ulusal duyguların yayılmasına yönelik faaliyetler yapılması, Türk devriminin anlatılması, Türk tarihinin eskiliğine yönelik bilgiler verilmesi, vatan kelimesinin anlamının açıklanması, bayrağın değerinin anlatılıp bayrak çekme törenleri yapmak suretiyle ulusal duyguların geliştirilmesi belirlenmiştir. Ayrıca hayvan hastalıklarına karşı köylülerin bilgilendirilmesi, üfürükçülere inanılmaması için halka açıklamalar yapılması, keyif veren maddelerin kullanılmasına yönelik delillerle açıklama yapılması, hayvan yetiştirme, arıcılık, yeni ziraat usulleri ve bunun faydaları hakkında bilgilendirme yapılması kararlaştırılmıştır²⁴.

1.3. Dil-Tarih-Coğrafya Şubesi

Dil-Tarih-Coğrafya şubesi çalışma planlaması için gerekli toplantıyı 9 Mart 1936'da yapmış ve bu toplantıda başkan vekilliğine Hilmi Özkan seçilmiştir. Şubenin haftalık toplantı günü olarak pazartesi günü belirlenmiş, 3 ay içinde yapılacak işler olarak Türk Dilinin menşei, diğer dillere etkisi ve diğer dillerin ona etkisi üzerine 2 konferans verilmesi ayrıca yeni Türk tarihi üzerine de 2 konferans verilmesi düşünülmüştür²⁵.

1.4. Gösteri Şubesi

Gösteri şubesinin 10 Mart 1936 tarihinde yaptığı toplantıda belirlenen çalışma ve iş bölümü planlamasında şubenin amacı olarak en az ayda bir kere olmak üzere ulusal seçilmiş piyesleri hazırlayarak halkın aydınlatılmasına çalışılması gösterilmiştir. Özellikle ulusal bayram günlerinde yapılan faaliyetlerde ulusal duyguların güçlenmesinin hedefleri olacağını belirtmişlerdir. İş bölümü sırasında dağıtılacak görevler Rejisörlük, Dekoratif, Gardrop, Salon Düzenliği, Suflörlük ve Makyaj olarak belirlenmiş, şubenin bu işlerin dağıtılması ve işlerin yolunda gitmesi görevini rejisöre bıraktığı belirtilmiştir. Haftalık toplantı gününü Salı olarak belirleyen şube, bu toplantıda yönetsel ve finansal işlerin konuşulacağını kararlaştırmıştır²⁶.

24 *BCA*, 490-01/973-769-4-34 (Safranbolu Halkevi Köycülük Şubesinin Çalışma İş Bölümü Öğreneği, 29 Mart 1936).

25 *BCA*, 490-01/973-769-4-36 (Safranbolu Halkevi Dil-Tarih-Edebiyat Komitesi Başkanlığı'ndan Halkevi Başkanlığına gönderilen 13 Nisan 1936 tarihli yazı).

26 *BCA*, 490-01/973-769-4-37 (Safranbolu Halkevi Gösteri Şubesi Çalışma Programı ve İş Bölümü, 13 Nisan 1936).

1.5. Kitapsaray ve Yayın Şubesi

Kitapsaray ve Yayın şubesi ilk toplantısında başkan vekilliğine Hidayet Otman seçilmiş, düzenli toplantı günü ise pazartesi olarak belirlenmiştir. Bu toplantıda şube bütçesi olarak verilen 85 liranın hangi işlere harcanacağı belirlenmiş, kitapları koruma memuru ücreti olarak 15 lira, ciltsiz kitapların ciltlettirilmesi için 20 lira, *Cumhuriyet* ve *Tan* gazetelerine abone olmak ve Timurlenk adlı tarih kitabının alınması için 12 lira, önemli yayınlar için 18 lira, şaheserler antolojisinden gerekli olanların getirilmesi için 15 lira, akla gelmeyen diğer masraflar için de 10 lira ayrılması kararlaştırılmıştır²⁷.

1.6. Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi

Halk Dershaneleri ve Kurslar şubesi ise ilk toplantısında vekil olarak Cemal Erkut'u seçmiş, düzenli toplantı günü olarak ise cuma gününü belirlemiştir. Yapılacak işler olarak hiç okuma bilmeyenler için (A) Dershanesinin açılmasını, burada haftada iki gece ve her gece iki ders yapılması, okuma bilenler için (B) Dershanesinin açılmasını, bu dershanede Hesap, Türkçe, Tarih ve Yurt Bilgisi olmak üzere haftada iki gecede dört ders okutturulması kararlaştırılmıştır²⁸.

Bütün bu hazırlıklara ve programlara rağmen Safranbolu Halkevi'ni 1937 yılında teftiş etmiş olan Giresun Milletvekili Kemal Ünal'ın raporunda Halkevinin çalışma derecesi zayıf olarak nitelendirilmiş, Safranbolu gibi önemli bir kaza merkezinde, Halkevinin adeta muattal bir halde kalmasının hiç uygun olmadığı belirtilmiş, bu halkevi ile daha yakından ilgilenilmesi tavsiye edilmiştir²⁹.

1. Safranbolu Halkevi Faaliyetleri

Safranbolu Halkevi kurulduğu günden itibaren hem maddi zorluklarla hem yer problemiyle karşılaştığından, bir Halkevinden beklenen görevleri yerine getirmekte büyük oranda başarısız olmuştur. Yine de bazı faaliyetleri halk tarafından olumlu karşılanmış ve merkezin de dikkatini çekmiştir. Bu faaliyetlerden birisi 1940 yılında Halkevinde Hikmet Bozkurt tarafından paraşütçülük ile ilgili verilen konferanstır. Halkın bu

27 *BCA*, 490-01/973-769-4-39 (Safranbolu Halkevi Kitapsaray ve Yayın Komitesi Başkanlığı'ndan Halkevi Başkanlığı'na gönderilen 14 Mart 1936 tarihli yazı).

28 *BCA*, 490-01/973-769-4-41 (Safranbolu Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Komitesi Başkanlığı'ndan Halkevi Başkanlığı'na gönderilen 14 Mart 1936 tarihli yazı); *BCA*, 490-01/973-769-4-42 (Safranbolu Halkevi Halk Dershaneleri Komitesi Programı. 14 Mart 1936).

29 *BCA*, 490-1/1004-877-1-59 (CHP Genel Sekreterliği'nden Zonguldak Vali ve CHP Başkanlıklarına gönderilen 11 Haziran 1938 tarihli yazı).

konferansa ilgisi yoğun olmuştur³⁰. Halkevlerinin kuruluş amaçlarına yönelik gerçekleştirilen faaliyetlere güzel bir örnek ise 29 Mart 1941 günü Safranbolu Halkevinde CHP Zonguldak Vilayet İdare Heyeti Reisi Ahmet Gürel tarafından verilen “*Dünya Hadiseleri Karşısında Türkiye’nin Vaziyeti ve Milli Varlığımız*” konulu konferans olmuştur³¹. Safranbolu Halkevi’nin bir diğer faaliyetinde ise, Halkevinden bir heyet, Ankara Radyosunda, Halkevleri Sanat ve Folklor saatinde, 25 Mayıs 1943 tarihinde, 13 kişilik bir ekiple programa katılmıştır. Heyet 27 Mayıs’ta Gazi Terbiye Enstitüsünde de müsamere verdikten sonra 29 Mayıs’ta geri dönmüştür³². Konferanslar ve müsamere verilmemesi dışında, Safranbolu’ya bağlı yerlerde Halkodaları açılması girişimleri de Safranbolu Halkevi faaliyetleri arasındadır. 8 Mart 1946 tarihinde İstasyon, Yazıköy ve Konarı mevkilerinde 3 adet Halkodası törenlerle açılmıştır³³. Özellikle 1946 yılından sonra Safranbolu Halkevi’nin yaşadığı maddi zorluklar artmıştır. Bu duruma bir çare olmak üzere kasabada bulunan ve 1946 yılında Akşam Kız Sanat Okulu için tahsis edilmiş olan eski Halkevi binasından kira istenmesi düşünülmüştür. CHP Genel Sekreterliği bu isteği uygun görmüş olsa da Millî Eğitim Bakanlığı elinde yeterince ödenek olmadığı gerekçesiyle bu isteği reddetmiş ve böylece Halkevinin maddi sıkıntıları çözülememiştir³⁴.

2. Safranbolu Halkevi Binasının İnşası Meselesi

Halkevinin kurulmasından hemen sonra 1937 yılında gerçekleşen teftişte Halkevinin çalışma derecesinin zayıf bulunmasının ve ilerideki süreçte kendisinden beklenenleri

-
- 30 Safranbolu Halkevi Başkanı Hidayet Derman, konferansla ilgili 25 Temmuz 1940 tarihli yazısında, CHP Genel Sekreterliği’ne halkın şehirde en kalabalık bulunduğu gün olan cumartesi günü konferansın düzenlendiğini, konferansta, “Paraşüt nedir? Paraşütçü kıtalar, paraşütçüler ne gibi vazifeler yapar ve bunlarla nasıl mücadele edilir?” konularında açıklama yaptığını bildirmiştir. *BCA*, 490-1/1013-911-44 (CHP Safranbolu Halkevi Başkanlığı’ndan CHP Genel Sekreterliği’ne gönderilen 23 Temmuz 1940 tarihli yazı).
- 31 *BCA*, 490-1/1013-911-16 (Dünya Ahvalı Karşısında Türkiye Mevzulu Verilen Konferanslara Ait Cetvel).
- 32 Ankara’da 27 Ekim 1942’de düzenlenecek etkinliğe katılacak heyetin 24 Ekim’de Ankara’da bulunması istenmiş ve gerekli yol ücretleri CHP Genel Sekreterliği’nce gönderilmiş ise de gösteriyi düzenleyecek olanlardan bazılarının askere alınması nedeniyle program ertelenmiş ve heyetten tekrar hazırlanarak 22 Mayıs 1943’te Ankara’da olması istenmiştir. *BCA*, 490-1/1038-995-22 (Safranbolu Halkevi Başkanlığı’ndan CHP Genel Sekreterliği’ne gönderilen 5 Haziran 1943 tarihli yazı).
- 33 *BCA*, 490-1/962-726-1-21 (CHP Zonguldak İl İdare Kurulu Başkanı ve Halkevi İdare Kurulu Başkanı’ndan CHP Genel Sekreterliğine gönderilen 8 Mart 1946 tarihli rapor).
- 34 Safranbolu Halkevi’nin merkezden tespit edebildiğimiz ilk mali yardım talebi 1947 yılındadır. CHP Sekreterliği bu talebe yardımların yılsonunda başarı gösteren halkevlerinin çalışmalarını desteklemek için yapıldığı cevabını vermiştir. 1948 yılında ise 500 liralık bir yardım yapılmıştır. Bu yardım Halkevinin sorunlarını çözmeyince, Millî Eğitim Bakanlığı’ndan kira isteme fikri ortaya çıkmıştır. Genel Sekreterlik bu fikri uygun görmüş ve Millî Eğitim Bakanı Tahsin Banguoğlu’nu durumdan haberdar etmiştir. Millî Eğitim Bakanı ise eskiden kira istenmeyen binalardan yakın zamanda kira istenmeye başlanmasının yaygınlaştığını ve elinde yeterince ödenek olmadığından Safranbolu Akşam Kız Sanat Okulu’na kira veremeyeceklerini bildirmiştir. *BCA*, 490-1/1798-1292-12 (CHP Zonguldak İl İdare Kurulu Başkanlığı’ndan CHP Genel Sekreterliği’ne gönderilen 16 Kasım 1949 tarihli yazı).

gerçekleştirememesinin en önemli sebeplerinden birisi Safranbolu kasabasının Bağlar bölgesine taşınıp taşınmaması sorunu olmuştur. Bu sorun aynı zamanda Halkevi için gerekli olan binanın eski kasabaya mı yoksa yeni inşa edilecek Bağlar mevkiine mi yapılacağı sorunuyla birleşmiş ve dönem boyunca Halkevi'nin en büyük sorunu olarak kalmıştır.

Safranbolu'da yeni bir Halkevi binası inşası ve Safranbolu'nun Bağlar'a taşınması konuları hakkında Safranbolu Halkevi, CHP Zonguldak İl Başkanlığı ve CHP Genel Sekreterliği arasında çok sayıda yazışma yapılmış ve sorun çözülmek istenmiştir. 19 Şubat 1936 tarihinde CHP Zonguldak İl Yönetim Başkan Vekilliği'nden CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilen yazıyla başlayan yeni bir bina inşası çalışmaları önce Safranbolu Halkevi'nin faaliyetlerinin artırılması ve ilçenin ihtiyaçlarını daha iyi karşılayabilmesi için içinde sahne tertibatı bulunacak, genel toplantıların düzenlenebileceği büyük bir salonun inşa edilmesiyle çözülmek istenmiş ve bunun için gerekli arsaların alınması adına çalışmalar yapılmıştır³⁵. Fakat arsaların tapuları ile ilgili problem bir türlü çözülememiş ve 2 sene süren çabalar bir sonuca ulaştırılamamıştır³⁶.

Bu projenin başarısız olması üzerine, 1939 yılında Safranbolu Halkevi Başkanı Hidayet Derman'dan, CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilen bir yazıda, Halkevinin şu anda kullanılan binasının merkeze uzakta bulunduğu ve bunun Halkevinin verimini düşürdüğü belirtilmiştir. Halkevinden beklenen verimin alınabilmesi için okuma, konferans ve gösteri salonlarına kati bir surette ihtiyaç olduğunu belirten Derman, Halkevini denetlemeye gelen müfettişçe de bu durumun onaylandığını bildirmiştir³⁷. Bu imkanları sunacak bir bina olarak ise kasaba merkezinde evkafa ait olan ve kahvehane olarak kullanılan bina belirlenmiş, bu binanın parti adına alınması için çalışmalara başlanmıştır.

35 *BCA*, 490-1/1798-1292-162 (CHP Zonguldak İl Yönetim Kurulu Başkanlığı'ndan CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilen 19 Şubat 1936 tarihli yazı).

36 19 Şubat 1936 tarihli yazıda Halkevi binasının genişletilmesi için bitişiğinde bulunan arsaların satın alınması düşünülmüş, bu arsalardan iki tane küçük olanı belediyeye, diğer bir tanesi ise parti üyesi olan Hakkı Açar'ın annesine ait olup bunlar için gerekli evrakların gönderilmesi genel sekreterlikten istenmiştir. İstenilen evraklar alınmışsa da 12 Mayıs 1936'da CHP Zonguldak İl Yönetim Başkan Vekilliği, genel sekreterliğe gönderdiği yazıda Halkevinin mahalli ihtiyaçları karşılayabilmesi için daha önce alınan arsaların yeterli olmadığını ve yine Hakkı Açar'ın annesine ait olan bir evin daha alınıp yıkılmasının zararı olduğunu bildirip bunun için yeni bir alım bildiriği istemiştir. 17 Kasım 1937 tarihine kadar bu işlemlerin sonuçlanmaması üzerine genel sekreterlik, CHP Zonguldak Başkanlığı'na gerekli evrakların gönderilmesinin üzerinden bir buçuk sene geçmesine rağmen işlemin sonlandırılıp arsaların tapularının gönderilmemesinin nedeni sorduğunda aldığı cevap parti tarafından alınacak arsanın tapuda diğer varisler adına kayıtlı olduğu arsanın Hakkı Açar'ın annesi üzerine kayıtlı olmamasından işlemin uzadığıdır. Bkz. *BCA*, 490-1/1798-1292-143 (CHP Zonguldak İl Yönetim Kurulu Başkanlığı'ndan CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilen 12 Mayıs 1936 tarihli yazı).

37 *BCA*, 490-1/1798-1292-154 (Safranbolu Halkevi Başkanlığı'ndan CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilen 28 Temmuz 1939 tarihli yazı).

Bu çalışmalar sırasında vakıflar kanuna göre binanın bedelsiz olarak partiye terk edilmesinin mümkün olmadığı anlaşılmış, Genel sekreterlik satın alma işlemi hakkında evkaf idaresi ile temasa geçilerek gerekli kanuni işlemin yapılması tavsiyesinde bulunmuştur³⁸.

Bu bina hakkında bundan sonra bir yazışma yapılmadığından, satın alma işlemi hakkında Zonguldak vilayet yönetimine veya CHP Genel Sekreterliği'ne bir yazı yazılmadığından ve araştırmalarımızda bu binayla ilgili bir belgeye rastlamadığımızdan bu işlemin gerçekleşmemiş olduğunu düşünmekteyiz. Bu projenin çalışmaları sürerken aynı zamanda Safranbolu kasabasının Bağlar mevkiine taşınması işinin de tartışılmaya başlandığını ve yazışmalarda buna değinildiği tespit edilmiştir³⁹.

Safranbolu Halkevi'nin bina ihtiyacını gidermek üzere merkeze 3. bilgilendirme 12 Mart 1942 tarihinde yapılmıştır. Bağlar mevkiinde yeniden kurulacak Safranbolu için yapılan imar planı gereği, yeniden yapılacak Halkevi binası için gerekli yardımın Kaymakamlık ve halk tarafından yapılacağı bildirildikten sonra, yapılacak bina için plan gönderilmesi istenmiştir⁴⁰. Bu noktada CHP Genel Sekreterliği'ne Ali Dilsizoğlu ve Orhan İnönüeri imzasıyla gönderilen bir yazıda Safranbolu'nun Bağlar mevkiinde yeniden inşasına başlandığını belirtilmiştir. Safranbolu'nun yeniden inşası sırasında,

38 28 Temmuz 1939 tarihinde Safranbolu Halkevi Başkanı Hidayet Derman'ın evkafa ait binayı almak için CHP Genel Sekreterliği'ne yazdığı yazıda, Halkevinin 1.000 lira kadar bir bütçesi olduğunu ve uygun bir ücret karşılığında bu binayı satın almak istediklerini bildirmiştir. Fakat evkafın resmi bir daire olmasına rağmen Halkevlerinin ihale kanunlarında yazan umumi, mülhak, hususi ve belediye bütçelerine sahip dairelerden olmaması yüzünden bedel karşılığı bu binayı almanın imkânsız olduğunu söylemiş, bu işin ancak Evkaf Umum Müdürlüğü'nün vereceği özel bir emir ile halledilebileceğini düşündüklerini belirtmiştir. Yazısının sonunda ise kahvehanenin uygun bir bedel karşılığında Halkevine verilmesi için özel bir emrin hem kendilerine hem de Zonguldak Evkaf Müdürlüğü'ne verilmesinin Evkaf Umum Müdürlüğü'nden talep edilmesini istemiştir. Genel sekreterliğin bu uzun yazıya verdiği cevap ise Halkevlerinin, bina, bütçe gibi hususlarda bağlı buldukları parti teşkilatına müracaat etmeleri gerektiği olmuştur. Bundan sonra başlayan CHP Zonguldak Vilayet İdare Heyeti ile CHP Genel Sekreterliği arasındaki yazışmalarda Zonguldak Vilayet İdare Reisi evkafa ait kahvehanenin Halkevine tesis edilmesinin kendilerince de uygun görüldüğünü, Halkevinin bu iş için yeteri kadar parası olsa da bu paranın gelecek sene yeni kurulacak şehirde inşa edilecek Halkevine harcanmasının daha uygun olacağını, bu yüzden kahvehanenin Halkevine evkaf idaresi tarafından bedelsiz olarak verilmesinin daha uygun olacağını bildirmiştir. Bu isteğe genel sekreterlik tarafından verilen cevapta, vakıf kanunlarına göre bunun mümkün olmadığı, binanın alınması gerçekten gerekli görülüyorsa, bunun için evkaf idaresi ile görüşülmesi gerektiği bildirilmiştir. *BCA*, 490-1/1798-1292-144 (CHP Genel Sekreterliği'nden CHP Zonguldak Vilayet İdare Heyeti Başkanlığı'na gönderilen 19 Aralık 1939 tarihli yazı).

39 3 Ekim 1939 tarihinde CHP Zonguldak Vilayet İdare Reisi'nin, CHP Genel Sekreterliği'ne, evkafa ait binanın alınmasının kendilerince de uygun olduğunu bildirdiği yazısında Safranbolu'nun "bağ-kasaba" gibi kış-yaz yer değiştiren bir durumu olduğunu, son zamanlarda bu göçlerden kurtulmak için yeni bir şehir kurulmasına teşebbüs edildiğini, bunun için eski kasabada, yeni bir Halkevi binası inşa etmenin gereksiz olduğunu, yeni inşa edilecek şehirde Halkevi binasının yerinin düşünüldüğünü bildirmiştir. *BCA*, 490-1/1798-1292-147 (CHP Zonguldak İdare Heyeti Başkanlığı'ndan CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilen 3 Ekim 1939 tarihli yazı).

40 *BCA*, 490-1/1798-1292-136 (CHP Safranbolu Kaza İdare Başkanlığı'ndan CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilen 12 Mart 1942 tarihli yazı).

Safranbolululara da kendi branşlarına göre vazife verileceğini öğrendiklerini ve bu minvalde yapılacak olan Halkevinin projesini Profesör Emin Onat ve Doçent Orhan Arda'nın nezaretinde hazırlamak istediklerini bildirmişlerdir⁴¹.

Bundan sonra, 1948 yılında yapılan yazışmalardan, Halkevi binası inşa işinin bu zamana kadar sürdüğünü ve açılışının 23 Nisan 1948'te yapılmasının planlandığını görüyoruz. CHP Safranbolu İlçe Başkanı Cemal Caymaz, 13 Mart 1948'de CHP Genel Sekreterliği'ne yazdığı yazıda, Halkevi binasının inşasının tamamlanmış olduğunu, bina tamamlandığı takdirde mobilya işlerinin halledileceği vaadinin verildiğini, 3 Nisan 1948 yapılması planlanan açılıştan önce ekte ilettiği mobilyaların temin edilmesini istemiştir⁴².

Bütün bu hazırlıklara ve çalışmalara rağmen halkın eski kasabayı tamamıyla terk etmek istememesi yüzünden Safranbolu'nun Bağlar'a taşınması işi başarısızlıkla sonuçlanmış ve yapılan bu bina verimli olarak kullanılamamıştır. Bundan sonra CHP Safranbolu İlçe Başkanı Cemal Caymaz önderliğinde, çok hızlı bir şekilde eski kasabada yeni parti ve Halkevi binası inşa edilmiştir. Bu bina, sahnesiyle birlikte geniş bir salonu, ikisi Halkevince ve ikisi de parti tarafından kullanılmak üzere toplam 4 adet odayı, bir büfe ve bir dükkânı, erkek ve kadın tuvaletleriyle birlikte bir depoyu içermektedir⁴³. Merkezde oluşan kafa karışıklığını gidermek için 20 Ocak 1950'de CHP Genel Sekreterliği'ne bir yazı yazan Cemal Caymaz, bu yazıda, parti mülkiyetinde bulunan eski medresenin yıkılarak yerine bu binanın yapıldığını ve binanın değerinin 70.000 lira olduğunu belirtmiştir⁴⁴. Bağlar mevkiinde yıllarca süren çalışmalar sonucu yapılabilen Halkevi binasına karşılık kasaba merkezinde çok kısa sürede yapımı tamamlanan

41 *BCA*, 490-1/1798-1292-134 (Ali Dilsizoğlu ve Orhan İnönüeri imzalı ve 20 Nisan 1943 tarihinde CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilen yazı).

42 Listeden dikkat çeken birkaç eşya şöyledir: Sahne ve salon için: 32 kumaş perde, 4 adet projektör, 300 kişilik sıra veya koltuk, aksesuar için 500 lira tahsisat. Başkan, şubeler ve parti makâmı için: 5 sigara sehпасı, telefon, 6 koltuk, 4 lüks lambası. *BCA*, 490-1/1798-1292-26 (CHP Safranbolu Kaza İdare Başkanlığı'ndan CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilen 13 Mart 1948 tarihli yazı).

43 20 Aralık 1949'da CHP Zonguldak İl İdare Kurulu Başkanı Reşat Tanyeri'nin CHP Genel Sekreterliği'ne Safranbolu şehrinin taşınması ve Halkevi binasının inşaatı ile ilgili bilgi vermek için yazdığı yazıda Safranbolu İlçe Başkanı tarafından 8.000 lira yardımda bulunulması istenen binanın yeni yapılan bir bina olduğu, daha önce halkın yardımlarıyla yapılan binanın Bağlar'da bulunduğunu, kasabanın Bağlar'a taşınması düşünüldüğü sırada yapılan plan gereği Halkevi binasının orada yapıldığını, fakat son zamanlarda kesin olarak karar verildiği üzere kasabanın naklinden vazgeçildiğini, Bağlar'daki Halkevi binasından ise gerektiği şekilde faydalanılmadığı için eski kasabada yeni bir bina inşa edildiğini bildirmiştir. *BCA*, 490-1/1798-1292-19 (CHP Zonguldak İl İdare Kurulu Başkanlığı'ndan CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilen 20 Aralık 1949 tarihli yazı).

44 *BCA*, 490-1/1798-1292-13 (CHP Safranbolu Kaza İdare Kurulu Başkanlığı'ndan CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilen 20 Ocak 1950 tarihli yazı).

Halkevi binasının tapusu genel merkeze sunulmuştur⁴⁵. Uzun yıllar boyunca hem parti hem de halkevi yöneticilerinin en çok uğraştığı mesele olan bina sorunu halkevinin diğer faaliyetlerinde kullanılabilecek olan çok miktarda kaynağın israfına neden olmuştur. Safranbolu'nun Bağlar bölgesine taşınmasının gerçekleşmemesi ve halkın şehirden uzakta bulunan Halkevi'ne rağbet etmemesi eski bir medresenin yıkılmasına neden olmuştur. Safranbolu'nun tarihi dokusu göz önünde bulundurulduğunda belirli bir değere sahip olabilecek bir yapı, yanlış planlama sonucunda yıkılarak daha rahat çalışılabilmesi adına Halkevi binasına dönüştürülmüştür.

3. Safranbolu Halkevi ile İlgili Teftiş Raporları

Safranbolu Halkevi'ne ait 1 Şubat 1941 ve 20 Temmuz 1941 tarihli iki müfettiş raporunda Halkevinin çalışmaları, bina durumu ve karşılaştığı zorluklar hakkında bilgiler verilmiştir. Halkevinin denetleyen kişi CHP Kastamonu Bölgesi Müfettişi Kars Milletvekili Şerafettin Karacan'dır. Raporlarda dikkat çeken noktalardan birisi Safranbolu Kaza İdare Heyeti'nin 1940 yılı bütçesi olan 1.057 liradan az bir miktar olan 230 lirayı Safranbolu Halkevi'ne vermesidir. Safranbolu Halkevi'nin faaliyetlerini yürüttüğü süre boyunca önemli sorunlarından birisi ödenek yetersizliği olmuştur. Kaza İdare Heyeti, Halkevine az ödenek ayırmasının sebebi olarak Halkevinin bazı diğer giderlerinin de Kaza İdare Heyeti tarafından karşılanmasını göstermiştir⁴⁶. Teftiş raporlarında önemli bir diğer nokta ise yukarıda değinilen bina durumu ve Safranbolu'nun taşınması meselesidir. Raporda Safranbolu'nun gelecek planının kasabayı şimdiki yerinden uzak olan Bağlar'a götürmek olduğunu belirtmiştir. Halkevinin faaliyetlerinin düşük seviyede kalması ise halkın yaz aylarını Bağlar'da geçirmesi nedeniyle faaliyetlerin 6 ay durmasına bağlanmıştır. Halkevinin bina durumu ile ilgili, parti ve Halkevinin aynı binada bulunduğu, temsil salonunun bulunmadığı, bankada mevcut bulunan 2.500 lira ile binayı genişletmenin düşünüldüğü, fakat bunun için yerin müsait olmadığı bilgileri verilmiştir⁴⁷.

Raporda ayrıca, Halkevinin hükümet erkanından ciddi bir yardım görmediği, parti ve halkevi başkanının aynı kişi olduğu ve bu kişinin ticaretle meşgul olduğu

45 *BCA*, 490-1/1798-1292-8 (CHP Zonguldak İl İdare Kurulu Başkanlığı'ndan CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilen 19 Ağustos 1950 tarihli yazı).

46 *BCA*, 490-1/1004-877-1-22 (CHP Kastamonu Bölgesi Müfettişi Kars Mebusu Şerafettin Karacan'ın 20 Temmuz 1941 tarihli ve 347 sayılı İkinci Teftiş Raporu).

47 Safranbolu halkının yazlık olarak kullandığı Bağlar bölgesine büyük masraf yapılarak inşa edilen halkevi binası, daha sonra halkın burayı uzak bularak fazla uğramaması yüzünden atıl kalmış ve eski şehirde yeni bir bina inşa edilmek zorunda kalmıştır. *BCA*, 490-1/1004-877-1-66 (CHP Kastamonu Bölgesi Müfettişi Kars Mebusu Şerafettin Karacan'ın 20 Temmuz 1941 tarihli İkinci Teftiş Raporu).

belirtilmiştir. Başkanın şahsi meziyetleri olsa da Halkevi başkanlığı için kültürünün ve vaktinin yetersiz olduğu raporda yer almıştır. Buna karşılık Safranbolu Halkevi İdare Heyeti'nin ise işinin ehli olduğu belirtilmiş, şubeler ile ilgili olarak Köycülük şubesinin temsilcisinin zayıf olduğu ve Sosyal Yardım şubesinin kurulduğu belirtmiştir. Müfettiş Karacan'ın, Halkevi ile ilgili diğer eleştirileri ise kasa defterinin hatalı tutulması, bazı senet pullarının eksik olması, demirbaş defterinin kötü bir şekilde doldurulması, eşyalarda ufak tefek eksikleri olması noktalarında gerçekleşmiştir⁴⁸.

Raporlarda Safranbolu Halkevi'nin bazı faaliyetlerine örnek olarak müsamereler düzenlenmesi, bazı konferanslar verilmesi, köy gezileri yapılması, kütüphane ve okuma odasının halka sunduğu fırsatlar, haftanın bir günü fakir hastaların hükümet doktoruna parasız muayene ettirilmesi gösterilmiştir. Ayrıca halkın rağbetinin en çok müsamerelere olduğu belirtilmiştir⁴⁹.

Karacan raporların sonuç kısımlarında Safranbolu Halkevi'nin vazifesini kavrayamamış sayılabileceğini, şubelerinin sayısının azaltarak dil, kitapsarayı, halk dershaneleri üyelerinin bir şubeye, içtimai yardım ve köycülük üyelerinin diğer bir şubeye toplanması, spor ve gösteri şubeleriyle nihayet dört veya beş şube olarak faaliyetlerini sürdürmesi gerektiği bunun yanında Sosyal Yardım şubesinin tekrar açılması için hazırlık yapıldığı tespit ve önerilerini yapmıştır⁵⁰.

Safranbolu Halkevi gerçekten de raporlarda belirtildiği üzere kapandığı 1951 yılına kadar kuruluşunda kendisinden beklenenleri tam olarak karşılayamamıştır. Bu durumda şehrin taşınma durumunun belirsizliği yanında faaliyetlerini gerçekleştirebileceği kendisine ait uygun bir bina bulunmaması da etkili olmuştur. Özellikle düzenlenen konferanslara ve etkinliklere halkın gösterdiği yoğun ilgi, halkevinin belirtilen imkansızlıklarının çözülmesi durumunda beklentileri daha iyi bir şekilde karşılayabileceğini ve halkın eğitim ve kültür düzeyinde fark edilebilir bir etki yapabileceği göstermesi bakımından önemli olmuştur.

48 *BCA*, 490-1/1004-877-1-13 (CHP Genel Sekreterliği'nden CHP Zonguldak Vilayet İdare Heyeti Başkanlığı'na gönderilen 11 Ekim 1941 tarihli yazı).

49 *BCA*, 490-1/1004-877-1-40 (CHP Kastamonu Bölgesi Müfettişi Kars Mebusu Şerafettin Karacan'ın 1 Şubat 1941 tarihli Birinci Teftiş Raporu).

50 *BCA*, 490-1/1004-877-1-66 (CHP Kastamonu Bölgesi Müfettişi Kars Mebusu Şerafettin Karacan'ın 20 Temmuz 1941 tarihli İkinci Teftiş Raporu).

B) Karabük Halkodası ve Halkevi

1. Karabük Şehrinin Kuruluşu

Karabük şehrinin kurulması bölgede inşa edilen Demir-Çelik fabrikasıyla bağlantılıdır⁵¹. Nahiye merkezinin Aktaş'tan Karabük'e aktarılması için hazırlanan 4 Ocak 1940 tarihli ve Cumhurbaşkanı İsmet İnönü imzalı kararnamenin gerekçe kısmında, Safranbolu kazasının Karabük mevkiinde Ağırdemir ve Çelik fabrikasının kurulmasından sonra, etrafında yeniden bir kasaba kurulduğu, buranın iktisadi ve inzibati öneminden dolayı birer jandarma ve polis karakolu açıldığı ve belediye teşkilatının da kurulduğu belirtilerek, yıllardır nahiye merkezi olmasına rağmen hiçbir gelişme gösteremeyen Aktaş nahiye merkezinin Karabük'e taşınmasının uygun olacağı belirtilmiştir⁵². Fabrika'nın inşaatı başlamadan önce birkaç hanelik küçük bir köy durumunda bulunan Karabük'ün nüfusu, özellikle 1938 yılından itibaren fabrika yapımında çalışmak üzere gelen işçiler sayesinde hızla artmaya başlamıştır. Fabrikanın işçi ihtiyacını karşılamak üzere 1941 yılında bir cezaevi kurulmuş, toplam çalışan işçi sayısı 1942 yılında yaklaşık 3.000'i bulmuştur⁵³. Kurulan Fabrika sayesinde Karabük küçük bir köyden bir şehre dönüşmüş, bu sırada kültürel anlamda büyük bir değişme ve gelişme de göstermiştir. 1947 yılında Karabük'e gelen Alman sosyolog Gerhard Kessler şehrin kültürel ortamını ve şehirdeki yaşam tarzını Avrupa standartlarında olarak nitelenmiştir⁵⁴.

2. Karabük Halkodasının Açılması

Nahiye merkezinin Karabük'e taşınmasının hemen ardından CHP Zonguldak İdare Heyeti, Karabük'te bir Halkodası açılmasının uygun olacağına karar vermiştir⁵⁵. Karabük Halkodası'nın kuruluşundan sonraki durumu ve ilk faaliyetleri hakkındaki bilgiler Şerafettin Karacan'ın 1941 yılındaki iki teftiş raporundan elde edilmiştir. Bu rapora göre Halkodası, açılış merasiminden sonra kendi parti heyetinden bir alaka görmemiştir. Karabük Nahiye Müdürü'nün gösterdiği alaka ise yetersiz kalmıştır. Karabük Halkodası İdare Heyeti'nin durumu ise daha kötüdür. Mahalli parti teşkilatındaki iç çekişmeler nedeniyle teftiş sırasında Halkodasının başında kimsenin bulunmadığını belirten Karacan, yeni bir seçim yapılması yolunda talimat verdiğini belirtmiştir. Karabük

51 Mehmet Kütükçüoğlu, *Türkiye'nin İlk Ağır Sanayi Kenti Karabük*, Karabük Valiliği Yayınları, Ankara, 2012, s. 224.

52 *BCA*, 30-11-1/136-1-5-3 (4 Kasım 1940 tarihli Kararname).

53 Barış Sarıköse, "Köyden Şehre: Karabük'ün Kuruluşu ve Şehirleşme Süreci", *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 5, Ekim 2020, s. 63-66.

54 Barış Sarıköse, "Köyden Şehre: Karabük'ün Kuruluşu ve Şehirleşme Süreci", s. 67-68.

55 *BCA*, 490-1/962-726-1-77 (CHP Zonguldak Vilayet İdare Heyeti 16 Ocak 1940 tarihli Toplantı Zabtu).

Halkodası'nın faaliyetleriyle ilgili olarak ise odanın hiçbir şey yapmadığını, bunun nedenleri arasında müsait bir çalışma yerinin bulunmamasını, başkanın istifasıyla başsız kalmış olmasını ve mahalli parti teşkilatının alakasızlığını göstermiştir. Odanın gelecekteki durumu için daha iyimser olan Karacan, odaya faaliyetlerini daha rahat yürütebilmesi için büyük bir salon kiralandığını, yeni bir idare heyeti seçildikten sonra iyi bir çalışmanın beklenebileceğini belirtmiştir⁵⁶.

Bu iyimserliğe rağmen Şerafettin Karacan'ın 14 Mayıs 1942 tarihli raporunda Karabük Halkodası'nın durumunda bir ilerleme sağlanmadığı belirtilmiştir. Raporda, Karabük Parti İdare Heyeti Reisi ile Halkodası Reisi olan Nahiye Müdürü'nün arası açık olduğundan Halkodasının hiçbir faaliyette bulunmadığı belirtilmiştir. Eleman konusunda müsait olan Karabük Halkodasının ataletinin nedeni olarak, Karabük'te çalışan insanların kendi işlerinden, Halkodası işlerine yeteri kadar vakit ayırmamaları gösterilmekle birlikte bunun geçerli bir neden olarak sayılamayacağı da belirtilmiştir. Karabük'ün bağlı bulunduğu kaza merkezinden daha kalabalık nüfuslu olmasından dolayı buradaki faaliyetlerin diğer yerlerden daha önemli olduğu, nüfusun 6.000'i aşmış olduğu ve gündün güne arttığı raporda yer almıştır. Bu yüzden Halkodası için yeni bir binaya ihtiyaç olduğu, Sümerbank'ın Karabük'e ait inşaat programında bir Halkevi binası yapılması öngörülmesine rağmen bunun ikinci plana atıldığının öğrenildiği belirtilmiştir. Karabük'teki çalışmaların düzene koyulabilmesi için bu binanın yapımının öncelikli işler arasına alınmasının gerektiği Şerafettin Karacan'ın tespitleri arasında yer almıştır⁵⁷. Karabük'ün nahiye merkezi olmasından sonra açılan halkodasının raporlarda da belirtildiği üzere verimli çalışmamasına rağmen yeni kurulan şehrin büyümesi ve nüfusun artması gibi nedenlerden dolayı halkodasını halkevine çevirme kararı alınmıştır.

3. Karabük Halkevinin Açılması ve Faaliyetleri

Artan nüfusu sayesinde çok hızlı bir şekilde büyüyen Karabük'teki Halkodasını Halkevine dönüştürmek için, Karabük Nahiye İdare Heyeti, CHP Zonguldak Vilayet İdare Heyeti Reisliği'ne, 26 Aralık 1943'te yazdığı yazıda, Karabük'te bir Halkevi açılması için gerekli şartların oluştuğunu ve Edebiyat, Güzel Sanatlar, Temsil, Spor, Sosyal Yardım, Kütüphane şubelerini derhal oluşturmak için gerekli olan üye, çalışma yeri ve bütçenin temin edildiğini bildirmiştir⁵⁸. Bu sırada 1 Şubat 1944'te Bolu-Gerede⁵⁹de

56 Mehmet Kütükçüoğlu, *Türkiye'nin İlk Ağır...*, s. 224-225.

57 Mehmet Kütükçüoğlu, *Türkiye'nin İlk Ağır...*, s. 215.

58 BCA, 490-01/962-726-1-44 (Karabük Nahiye İdare Heyeti Reisi Muzaffer Tayş'ın CHP Zonguldak Vilayet İdare Heyeti Reisliği'ne gönderilen 26 Aralık 1943 tarihli yazı).

59 Deprem etkileri ve yol açtığı hasar için bkz. Fatih Özçelik, "1944 Bolu-Gerede Depremi ve Sonuçları", *Akademik*

gerçekleşen 7.2 büyüklüğündeki deprem Karabük'te de oldukça ağır bir şekilde hissedilmiştir. Depremin etkilerini hafifletmek ve mağdur olanlara yardımcı olabilmek adına yeni açılmış olan Halkevi kapılarını depremedelere açmış ve onların ihtiyaçlarının giderilmesinde önemli bir rol oynamıştır⁶⁰.

Halkevi şeklinde örgütlendikten sonra faaliyetleri artan Karabük Halkevi'nin en etkili şubesi Temsil şubesi olmuştur. Halkın da Temsil şubesi faaliyetlerine aktif olarak katıldığı görülmüştür⁶¹. Temsil şubesinin ihtiyaçları için CHP Genel Sekreterliği ile birçok yazışmalar yapılmış, makyaj takımları, temsil kitapları, kılavuz kitapları gibi ihtiyaçların karşılanması için çalışılmıştır⁶². Halkodası iken de diğer şubelerin aksine aktif bir faaliyet içinde olan Temsil Şubesi 1943 yılı ocak ayı boyunca Demir-Çelik tiyatro salonunda Moliere'in Ahmet Vefik Paşa adaptasyonu olan Mürâi adlı eserini temsil etmiş; bu temsilin sonrasında Karabük'e gelen Ankara Devlet Konservatuvarı öğrencilerinden oluşan heyet, aynı eseri Fransızca aslından tercüme edilmiş şekliyle sahneye koymuşlardır. Temsilden sonra, her iki versiyonu seyretmiş olanlar tarafından, lise edebiyat öğretmeni Fitnat Arzıkal idaresinde tartışma ve karşılaştırması yapılmıştır. Yıl içinde sürekli olarak devam etmekte olan Karabük Halkevi etkinliklerine, Haziran 1944'te mizah ve fıkra yazarlarından Burhan Felek'in bir konferans vermesi de eklenmiştir. Karabük Halkevi'nin güzel sanatlar ve temsil komiteleri müzikli temsiller hazırlamış ve bu temsillerin müzikleri mahalli halk türkülerinden seçilmiştir. Temsillerde mahalli oyunlara bol bol yer verilmiştir⁶³.

Karabük Halkevi'nin faaliyetleri ve durumu hakkında CHP Genel Sekreterliği'ni bilgilendirmek için yazılan 24 Eylül 1945 tarihli yazıda, Karabük Halkevi'nde hala bir Dil ve Edebiyat şubesi bulunmadığı, onun görevini geçici olarak Kütüphane-Yayın

İncelemeler Dergisi, C. 12, S. 2, 2017, s. 91-113.

60 Karabük Halkevi Başkanı Avni Özsun'un 21 Nisan 1944 tarihinde, CHP Genel Sekreterliği'ne gönderdiği yazıda, deprem felaketi nedeniyle Halkevi binasının depremedelere tesis edildiğini, Halkevinin açılış töreninin, Demir-Çelik fabrikasına ait sinema ve yemek salonu olarak kullanılan binada yapıldığını bildirmiştir. Depremin açtığı yaraları sarmak için, Nafia Vekaleti CHP Genel Sekreterliği'ne, depremden etkilenen bölgeler için, 13 Mart'ta 20.000 lira ve 39 ton çiviye Kızılay vasıtasıyla Zonguldak Valiliği'nin emrine gönderdiğini bildirmiştir. Bkz. *BCA*, 490-1/1586-472-1-6 (Nafia Vekaleti Hususi Kalemi'nden CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilen 22 Nisan 1944 tarihli yazı).

61 Halkevinde gönüllü çalışmak isteyen Mustafa Doğan, salahiyetsiz elbise giymek suçundan 3 sene 9 ay 11 gün hapis cezasına mahkûm edilmiş, sevk edildiği Karabük Yeni Ceza Evi'nde Müdüriyet Sekreterliği'nde çalışmaya başlamıştır. Mahkûm olmadan önce İstanbul Şehir Tiyatrosu Dram ve Komedî kısımlarında, Şehremini ve Eminönü Halkevlerinin Temsil şubelerinde çalışmış bulunan Doğan, Karabük'teki Halkevinin Temsil şubesinde resmi bir görev almadan çalışmak için genel sekreterliğe başvurmuştur. Genel sekreterlik şube azalığına seçim hakkı bulunmamak şartıyla Temsil Şubesinde çalışmasında bir sakınca görülmediğini belirtmiştir. Bkz. *BCA*, 490-1/926-605-1-68 (Karabük Yeni Cezaevi Müdüriyeti Sekreterliği'nden CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilen 13 Mart 1944 tarihli yazı).

62 İhtiyaçlar için yapılan yazışmalar için bkz. *BCA*, 490-01/962-605.

63 Mehmet Kütükçüoğlu, *Türkiye'nin İlk Ağır...*, s. 228.

şubesinin üstlendiği, halk türkülerini korumak için Güzel Sanatlar Müzik kolunun, saz takımının faaliyete geçirildiği, Halkevi dergisinin bulunmadığı ama çıkarılmasının düşünüldüğü bildirilmiştir. Ayrıca çevrede folklor bakımından ilgiye layık geleneklerin tespit edildiğini, bunların Sadi Yaver Ataman tarafından *Karabük* adlı dergide neşredildiği eklenmiştir⁶⁴.

Halkevlerinin kuruluşunun 14. Yılı Karabük'te büyük bir coşkuyla kutlanmıştır. Halkevi Başkan Vekili Celal Karpat, CHP Genel Sekreterliği'ne düzenlenen programın bir kopyasını sunarken Halkevi imkanları içinde bulunan bütün faaliyet sahaları içinde gösteriler yapıldığını belirtmiştir. 24 Şubat 1946 Pazar günü gerçekleştirilen bu program saat 10'da Karabük Halkevi salonunda resim sergisinin açılış töreni ile başlamıştır. Saat 10.30'dan itibaren açık havada spor gösterileri ve turnuvalar yapılmış, ayrıca saat 9'dan 12'ye kadar şehrin pazar yerinde davul zurna ile halk havaları çalınmış, millî oyunlar oynanmıştır. Saat 15'te Bucak Müdürlüğü binası önünde Ankara'dan naklen radyo dinletisi yapılmış, Karabük sinemasında saat 15'ten 21'e kadar 4 matine parasız sinema gösterilmiştir. Aynı saatlerde Yenişehir sinema salonundaki programda ise Avukat Hadi Okan tarafından günün anlam ve önemi üzerine bir konuşma yapılmış, Halkevi Temsil şubesi tarafından "Para Delisi" adlı oyun sahnelenmiş, orta okul öğrencileri tarafından millî oyunlar oynanıp halk türkeleri söylenmiştir. Saat 21'de ise Demir-Çelik Gençlik Kulübü'nün büyük salonunda Halkevi aile toplantısı tertip edilmiş, halk güzel bir gece geçirmiştir⁶⁵.

64 Dönemin önemli bir figürü olan Sadi Yaver Ataman, 1940 yılında Karabük Belediye Başkanlığı'na seçilmiştir. Belediye Başkanlığı görevi yanında Halkevi Başkanlığı da yapmış olan Ataman, Belediye Başkanlığı'na CHP'den değil bağımsız olarak aday olmuş, fakat CHP'den onay alarak seçilmiştir. Ataman bu görevlerinin yanında *Karabük* adlı bir dergi çıkarmış, bu derginin himaye edilmesi için 1945 yılının ocak ayında CHP Genel Sekreteri Memduh Şevket Esendal'a ricada bulunmuştur. Bu isteği dikkate alınmayan Ataman hakkında, Zonguldak İl İdare Kurulu Başkanı Ali Rıza İncealemdaroğlu sert eleştiriler içeren bir yazıyı 2 Nisan 1945 tarihinde CHP Genel Sekreterliği'ne göndermiştir. Bu yazıda *Karabük* adlı dergiyi çıkarmakta olan kişinin, aynı zamanda Belediye Başkanı olan Sadi Yaver Ataman olduğu, bu kişinin kendi şahsi menfaatlerini ön plana koyarak belediye başkanlığı vazifesini gerektiği gibi yapmadığı, buna rağmen CHP'nin onayını alarak belediye başkanı seçildiği için Karabüklü yurttaşların şikâyet konusunda çekindikileri belirtilmiştir. İncealemdaroğlu bundan başka olarak önceki yazılarında bu önemli endüstri şehrinin böyle lakayt kişiler yüzünden bakımsız kaldığını bildirdiğini, Karabük Halkevi adına "*Karabük*" adında bir derginin çıkarılmasının Halkevi İdare Kurulu tarafından kararlaştırıldıktan sonra, Ataman'ın dergiyi istismar ederek kendi adına çıkarmaya başladığını ve dergisine abone yazdırmaya çalışarak bu kültürel işi de bir gelir mevzu yaptığının öğrenildiğini belirtmiştir. CHP Zonguldak İl İdare Kurulu Başkanı Ali Rıza İncealemdaroğlu'ndan CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilen 7 Mayıs 1945 tarihli yazı); *BCA*, 490-1/1383-593-1-3 (CHP Zonguldak İl İdare Kurulu Başkanı Ali Rıza İncealemdaroğlu'ndan CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilen 30 Kasım 1945 tarihli yazı); *BCA*, 490-1/1383-593-1-7 (Karabük Dergisi Sahibi ve Yazarı Sadi Yaver Ataman'dan CHP Genel Sekreteri Nafi Atif Kansu'ya gönderilen 16 Ocak 1945 tarihli yazı).

65 *BCA*, 490-1/962-726-1-16 (Karabük Halkevi Reisliği'nden CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilen 4 Mart 1946 tarihli yazı).

1950 yılında CHP Genel Sekreterliği ile yapılan yazışmalarda Karabük Halkevi'nin bina sorunu önemli bir yer tutmuştur. Sümerbank'ın bir türlü yapmaya yanaşmadığı Halkevi binasının yokluğunda, Demir-Çelik fabrikalarının ikamet edilmek üzere yapılmış bir binasında Kızılay ve Çocuk Esirgeme Kurumu'yla birlikte çalışmak zorunda kaldıklarını belirten Karabük Halkevi yetkilileri, eğer kendi binalarına kavuşurlarsa çok daha fazla faaliyetler yaparak Karabük muhitine yararlı olacaklarını bildirmişlerdir⁶⁶. Yine bu dönemde Halkevinin eksikleri olarak temsil kitapları, makyaj ve sahne bilgisi ile elektrik ve diğer sahne tekniğine ait kitaplar belirtilmiştir. Karabük Halkevi'nin bu yoksunluklar içinde en dikkat çeken yönü kütüphanesinde 600'den fazla eser bulunması ve bu kütüphaneyi içinde 1.500 kitap olacak şekilde geliştirmek istemesidir. Halkevi Başkanı Yüksek Mühendis Harun Kuraner CHP Genel Sekreterliği'nden bu konuda yardım beklediğini 27 Mart'taki yazısında bildirmiştir⁶⁷.

66 Sümerbank tarafından Karabük'e bir parti ve Halkevi binası yapılması ilk olarak 20 Mayıs 1944 tarihinde CHP Zonguldak Vilayet İdare Heyeti Başkanı Ali Rıza İncealemdaroğlu'nun CHP Genel Sekreterliği'ne gönderdiği yazıda dile getirilmiştir. Bu zamana kadar 2 katlı bir binada çalışmalarını yürütmekte olan Halkevi'nin faaliyetleri için oldukça yetersiz kalan bu bina yerine Zonguldak vilayetinin en önemli ve hareketli endüstri bölgesi olan Karabük'e yarışır bir parti ve halkevi binasının Sümerbank tarafından yapılması için gerekli teşebbüsün yapılması istenmiştir. Karabük'te hızlı bir şekilde Halkevi binası yapılması için ısrarlı bir turum sergileyen İncealemdaroğlu, 11 Temmuz 1944 tarihli yazısında ise Karabük'teki Halkodasının Halkevi haline getirildiğini, fakat yer sorunun hala çözülmediğini ve Halkevinin bir katta 2 odadan ibaret bir çalışma yeri olduğunu belirtmiştir. Sümerbank tarafından yapılması planlanan ve arazisi istimlak edilen Karabük halkevi binasının inşaatına bir önce başlanılması için Sümerbank nezdinde girişimler yapılmasını rica etmiş, aksi halde birçok aydın ve kültürlü Karabüklünün çalışacak saha bulamalarından dolayı ümitsizliğe kapılacaklarını, büyük hız ve beklentiyle açılan Halkevinin muhite faydalı olmaması tehlikesinin ortaya çıkacağını bildirmiştir. Bu girişimler üzerine CHP Genel Sekreterliği Sümerbank Umum Müdürü Hulki Alisbah'a millî sanayinin muhteşem bir abidesi olarak yükselen ve gelişen Karabük'ün özellik ve önemine uygun bir Halkevi yapılmasının istendiğini, Sümerbank'ın Karabük imar planında Halkevi binasına yer ayrıldığına şüphe olmadığını, fakat ihtiyaca binaen bu binanın çok hızlı bir şekilde yapılmasının gerektiğini bildirmiştir. Bu noktada ise Sümerbank ile CHP arasında bir görüş ayrılığı ortaya çıkmıştır. Sümerbank'ın yapacağı Halkevi binasının sadece kullanım hakkının partiye verileceğinin mülkiyetinin ise Sümerbank'ta kalacağına anlaşılması üzerine binanın proje ve planlarının CHP tarafından hazırlanması doğru bulunmamıştır. Fakat daha sonra 14. Büro ile 5. Büro şeflikleri arasında yapılan yazışmalarda Halkevi binasının yapılmasının hızlandırılması için Sümerbank tarafından istenen plan ve izahların Sümerbank İnşaat Dairesine verilmesi gerektiği kararlaştırılmıştır. 19 Şubat 1945 tarihinde CHP Genel Sekreterliği'nden, Hulki Alisbah'a gönderilen yazıdan problemin çözülmüş olduğu anlaşılmıştır. Bu yazıda yapılması düşünülen Halkevinin plan ve projelerinin CHP tarafından hazırlanmasının mümkün olduğu belirtilmiş, Halkevi binası için ayrılmış bulunan arsanın krokisinin gönderilmesi istenmiştir. Bu yazıya Sümerbank tarafından, 27 Nisan'da cevap verilmiş ve şehir planının henüz kesin bir şekil almamasından dolayı krokinin gönderilemeyeceği bildirilmiştir. Bundan sonra Halkevinin inşası konusunda uzun bir süre hiçbir adım atılmamıştır. 1947 yılında CHP 1. Büro şefliği ve 8. Büro şefliği arasındaki yazışmalarda Sümerbank tarafından yapılacak Halkevi binasının inşasına başlanması için Genel Sekreterliğin onayının beklediği belirtilmiştir. Beklenen onay gelmemiş olacak ki 20 Mart 1950 tarihinde 1. Büro şefliği 7. Büro şefliğine gönderdiği yazıda parti, halkevi ve halkodalarının inşasına başlanmış olup da yarıda kalmış olan binalar bitmedikçe yeni bina yapımına başlanamayacağı bu bağlamda Karabük Halkevi Başkanlığı'nın yeni bir bina yapılması hakkında teklifinin imkânsız olduğunun bildirilmesi istenmiştir. Bütün bu yazışmalar Karabük Halkevi'nin kendine ait bir binaya kavuşması için yeterli olmamış ve bu girişim bürokrasinin kurbanı olmuştur. Bkz. *BCA*, 490-1/1797-1291.

67 *BCA*, 490-1/926-605-1-3 (Karabük Halkevi Başkanlığı'ndan CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilen 27 Mart 1950 tarihli yazı).

C) Halkevlerinin Kapatılması

Bu tarihten çok kısa bir süre sonra ise 1950 Mayısı'ndaki seçimleri kaybeden CHP yerine Demokrat Parti iktidara gelmiş, CHP ile bu kadar iç içe bulunan Halkevlerine sıcağın bakmamıştır. İşletmeler Bakanı Muhlis Ete'nin Karabük'ü haziran ayının başında ziyaret etmesinden sonra Karabük Halkevine buldukları binayı terk etmeleri tebliğ edilmiş, başka bir bina kiralayacak durumları olmadığından Halkevi fiilen kapatılmıştır. Bu konudaki Halkevi ile CHP Genel Sekreterliği arasındaki yazışmalar bir sonuca ulaşmamış ve Halkevinin tekrar açılması mümkün olmamıştır. Parti de 9 Ağustos 1950 tarihli yazısında Genel İdare Kurulunca Karabük Halkevinin kapatılmasına karar verildiğini bildirmiştir⁶⁸. Bütün faaliyet süresini kirada ve kendine ait bir bina yapılması beklentisi içinde geçiren Karabük Halkevi'nin kapanışı da beklenilmeyen derecede hızlı olmuştur.

Karabük Halkevi özellikle 1944 yılından itibaren faaliyetlerini önemli ölçüde artırmış ve bu faaliyetlere halkın katılımını sağlama konusunda da başarılı olmuştur. Bir sanayi kenti olarak gelişmekte olan Karabük'te buna paralel olarak yüksek eğitilmiş birçok insan Halkevinde çalışma fırsatı bulmuştur. Bu nedenle faaliyet gösterecek bir binası olmamasına karşın Safranbolu Halkevi ile kıyaslandığında daha aktif bir pozisyonda bulunmuştur. Yine Karabük Halkevi faaliyetleri için kentte gelişmekte olan Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu gibi kurumlarla ve Demir-Çelik Fabrikasının sosyal imkanlarıyla bütünleştirilerek halka faydalı olmaya çalışmıştır.

Sonuç

Cumhuriyetin Halkçılık ilkesi doğrultusunda yapılan devrimleri halka anlatabilmek ve halkla olan temasının güçlenmesi için kurulmuş olan Halkevleri kuruluş anından itibaren CHP ile organik bağlara sahip olmuştur. Safranbolu ve Karabük Halkevlerinde de takip edildiği üzere yazışmalar ilçe CHP örgütü, il CHP örgütü ve CHP Genel Sekreterliği ile yapılmış, eksikler CHP tarafından giderilmiş, maddi destek CHP'den sağlanmıştır. Karabük ve Safranbolu örneklerinin açıkça gösterdiği üzere taşradaki halkevlerinin en büyük sorunlarını kendilerine ait binalarının olmaması ve maddi kısıtlamalar oluşturmuştur. Safranbolu'da halkın da maddi yardımlarıyla faaliyetlerini sürdürmeye çalışan Halkevinin etkisi çok büyük olmamıştır. Burada belirtilmesi gereken önemli nokta, coğrafyanın ve şehir yapılanmasının yapılmak istenen değişimlerde oynadığı roldür. Dönemin yöneticileri tarafından yeterince dikkate alınmayan bu durum,

68 *BCA*, 490-1/1797-1291-2-4 (CHP Genel Sekreterliği'nden Karabük Halkevi Başkanlığına gönderilen 9 Ağustos 1950 tarihli yazı).

Safranbolu'daki Halkevinin faaliyetlerinin düşük seviyede kalmasında büyük pay sahibi olmuştur. Safranbolu'da öğretmenlikle görevli olduğu sırada Safranbolu Halkevi'nin kurulmasına katkı sağlayan ve yöneticilik yapan önemli şairlerimizden Fuat Edip Baksı, Halkevlerinin kuruldukları bölgelere faydaları ve yapacakları katkılar açısından güzel bir örnek olmuştur.

Karabük'te ise daha eğitimli bir zümrenin yöneticiliğinde şehirdeki diğer kurumlarla da iş birliği halinde faaliyet gösteren Halkevi bina sorununun aşılmasını nedeniyle tam kapasite ile faaliyet gösterememiştir. Bu zorluklara rağmen Karabük Halkevi'nin Safranbolu Halkevi'ne göre daha aktif olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle Halkevine ait bir dergi çıkarılması konusunda Sadi Yaver Ataman ve Zonguldak'taki CHP yöneticileri arasında yaşanan sorunlar, Halkevinin de çıkarılacak derginin de ön plana çıkmak isteyen kişiler için uygun bir ortam sağladığını ortaya koymuştur. Sadi Yaver Ataman'ın devreye girmesiyle Karabük Halkevi yerine kendisi tarafından çıkarılan "*Karabük*" dergisi özellikle edebiyat alanında neşrettiği yazılar ve yayınladığı şiirler ile bölgedeki kültürel faaliyetlerin önemli bir örneğini ortaya koymuştur.

Çok partili hayata geçilmesiyle birlikte Halkevlerinin CHP ile olan ilişkisi eleştirilerin merkezi haline gelmiştir. Halkevleri CHP'nin kültür şubesi olarak nitelendirildiğinden Demokrat Parti iktidara geldiğinde öncelikle Halkevlerinin kapatılmasını sağlamıştır. Halkevleri deneyinin başarılı olup olmadığı ile ilgili sorunun cevabı ise örneklerimizde Halkevlerinin istenilen çalışma ve faaliyet düzeyine erişemedikleri şeklinde ortaya çıkmıştır. Safranbolu ve Karabük Halkevlerinde bunun sebepleri olarak çalışma sahası yetersizliği, parti içi menfaat kavgaları ve çekişmeler ile maddi problemler ön plana çıkmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

KAYNAKÇA

1. Arşiv Kaynakları⁶⁹

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)

2. Resmî Yayınlar

C. H. F. Halkevleri Talimatnamesi, Hakimiyet-i Milliye Matbaası, Ankara, 1932.

2. Araştırma Eserler

Aldıbaş, Özcan: *Zonguldak Halkevi ve Faaliyetleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Osman Gazi Üniversitesi, Eskişehir, 2016.

Bayındır Uluskan, Seda: *Atatürk'ün Kültürel ve Sosyal Politikaları*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2010.

Bozkır, Gürcan: "Türk Kadın Birliği", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, C. 3, S. 10, 2000, s. 99-115.

Çeçen, Anıl: *Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri*, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1990.

Demir, Gönül Türkan: *Halkevlerinin Eğitim Tarihimizdeki Yeri ve Çankırı Halkevi*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2018.

Eraslan, Cezmi: *Yakın Dönem Türk Düşüncesinde Halkçılık ve Atatürk*, Kumsaati Yayınları, İstanbul, 2003.

Gülcü, Nursel: *Antalya Halkevi ve Faaliyetleri (1932-1951)*, ATAM Yayınları, Ankara, 2020.

Güneş, Müslime: "Adnan Menderes ve Halkevleri", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi (Journal Of Modern Turkish History Studies)*, C. XII, S. 25, 2012-Güz/Autumn, s. 141-155.

Karayaman, Mehmet: "Uşak Halkevinin Kuruluşu ve Faaliyetleri", *Türk-İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, Y. 6, S. 12, Konya, 2011, s. 33-54.

Koçak, Cemil: "Siyasal Tarih (1923-1950)", *Türkiye Tarihi-4, Çağdaş Türkiye, 1908-1980*, Cem Yayınevi, İzmir, 2013, s. 85-177.

Kütükçüoğlu, Mehmet: *Türkiye'nin İlk Ağır Sanayi Kenti Karabük*, Karabük Valiliği Yayınları, Ankara, 2012.

Olgun, Kenan: *Türkiye'de Halkevleri Gerçeği: Teftiş Raporları Işığında Birinci Yılında Halkevleri (Halkevleri ve Kocaeli Halkevi Örneği)*, İksad Yayınevi, Ankara, 2019.

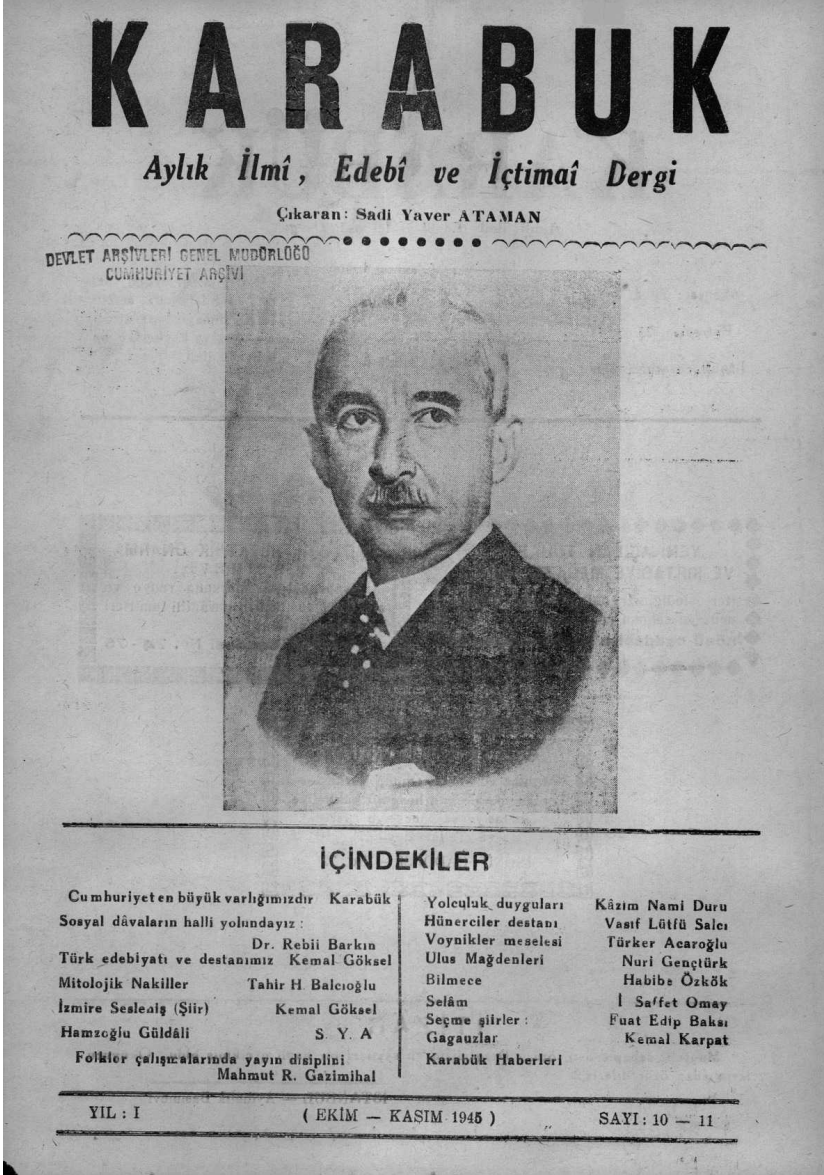
Özacun, Orhan: "Halkevlerinin Dramı", *Kebikeç*, S. 3, 1996, s. 87-96.

69 Kullanılan belgelerin künnyeleri dipnotlarda gösterilmiştir.

- Özçelik, Fatih: “1944 Bolu-Gerede Depremi ve Sonuçları”, *Akademik İncelemeler Dergisi*, C. 12, S. 2, 2017, s. 91-113.
- Özdemir, Yavuz.-Aktaş, Elif: “Halkevleri (1932’den 1951’e)”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]*, S. 45, 2011, s. 235-262.
- Özer, İsmail: *Türk Modernleşmesinde Halkevleri ve Diyarbakır Halkevi Örneği*, ATAM Yayınları, Ankara, 2021.
- Pustu, Yunus: “Teşkilat Yapısı ve Faaliyetleriyle Türkiye Muallimler Birliği (1921-1936)”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. 35, S. 99, Mayıs 2019, s. 51-94.
- Sarıköse, Barış: “Köyden Şehre: Karabük’ün Kuruluşu ve Şehirleşme Süreci”, *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 5, Ekim 2020, s. 57-83.
- Sarınay, Yusuf: “Türk Ocakları ve Siyaset”, *Türk Yurdu*, Y. 100, S. 282, Şubat 2011, s. 10-17.
- Sarınay, Yusuf: *Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları*, Ötügen Yayınları, İstanbul, 2005.
- Taşdemir, Serap: “Amasya Halkevi ve Yeşilirmak Dergisi”, 38. *ICANAS Tarih ve Medeniyetler Tarihi 10-15.09.2007*, C. 6, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara, 2012, s. 3047-3066.
- Taşdemir, Serap: “Tek Parti Yönetiminde Merzifon Halkevi”, *CTAD*, Y. 5, S. 10, Güz 2009, s. 51-70.
- Taşdemir, Serap: “Yeni Tarih Bilinci İçin Halkevleri”, *Türkiye’de Tarih Eğitimi*, ed. Ahmet Şimşek, Pegem Akademi, Ankara, 2017, s. 123-131.
- Tekinsoy, Betül: “Halk Eğitiminin Taşra Uygulamalarına Bir Örnek: Çorum Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesinin Faaliyetleri”, *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 12, Aralık 2022, s. 49-65.
- Türkmen, İsmet: *Kastamonu Halkevi ve Türkiye’nin Modernleşme Sürecine Katkısı (1932-1951)*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2013.
- Üstel, Füsun: *Türk Ocakları 1912-1931: İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1997.
- Yaşar, Hakan: *Sinop Halkevi ve Faaliyetleri (1932-1951)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat, 2008.
- Yuca, İrşad Sami: “Muş Halkevi ve Faaliyetleri (1934-1951)”, *International Journal of Social Science*, Summer I, S. 35, 2015, s. 227-246.

EKLER

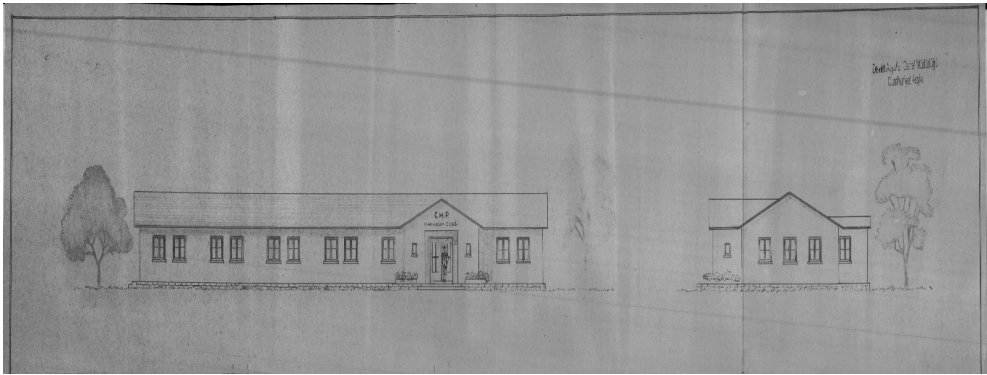
Ek 1: Karabük'te Sadi Yaver Ataman tarafından yayınlanan "Karabük" adlı dergi

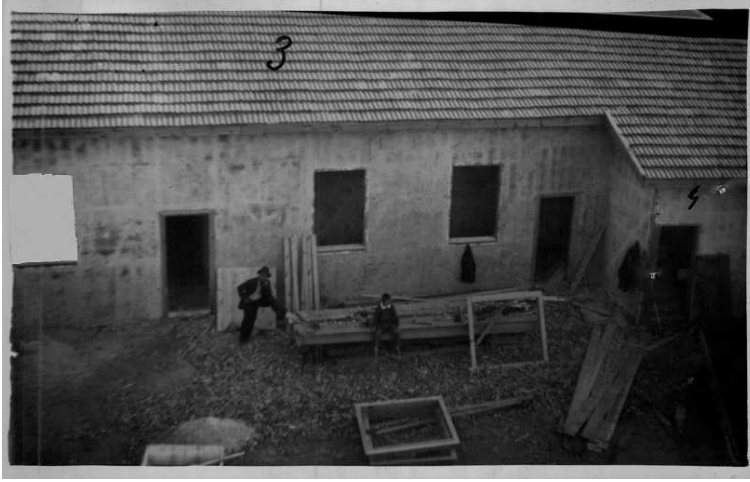
Ek 2: Karabük Halkevi'nin açılış töreni

Ek 3: Karabük'teki Halkevine ait binanın krokisi

Ek 4: Safranbolu Merkez'de 1949 yılında yapılan Halkevi binasının inşası

Ek 5: Safranbolu Halkevi Başkanı Hidayet Derman'ın CHP Genel Sekreterliği'ne gönderdiği bir yazı

